

STRATÉGIA ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V REGIÓNE HORNÁ NITRA

Banská Bystrica, 2002

OBSAH

Úvod

Cieľ stratégie

Vymedzenie riešeného územia

Metódy spracovania

1. Analýza súčasného stavu a problémov rozvoja cestovného ruchu

1.1 Socio-ekonomická analýza regiónu.

1.2 Primárna ponuka

1.21 Prírodný potenciál

1.22 Kultúrno-historický potenciál

1.3 Sekundárna ponuka

1.31 Ubytovacie zariadenia

1.32 Stravovacie zariadenia

1.33 Cestovné kancelárie a turistické informačné kancelárie

1.34 Cyklotrasy

1.35 Turistické chodníky

1.36 Vodná turistika

1.37 Jazdectvo

1.38 Areály termálnych kúpalísk a vodné nádrže

1.39 Osobné horské dopravné zariadenia

1.40 Organizované podujatia

1.4 Súčasný trh cestovného ruchu a podnikateľské prostredie

1.5 Silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia cestovného ruchu

2. Stratégia rozvoja cestovného ruchu

2.1 Využitie potenciálu primárnej ponuky

2.2 Skvalitnenie a rozšírenie sekundárnej ponuky

2.3 Spolupráca subjektov podieľajúcich sa na rozvoji cestovného ruchu

2.4 Ekonomické a mimoeconomické dopady realizácie stratégie
rozvoja cestovného ruchu

2.41 Investície do rozvoja cestovného ruchu

2.42 Ekonomický prínos cestovného ruchu na príklade mesta Bojnice

3. Návrh opatrení na realizáciu stratégie

3.1 Opatrenia investično - technického charakteru

3.2 Opatrenia organizačného charakteru

3.3 Finančné zabezpečenie

Prílohy Použitá literatúra

ÚVOD

Cestovný ruch nadobúda vo svete čoraz väčší ekonomický i sociálny význam. Preto sa stáva predmetom podpory národných vlád i miestnych a regionálnych samosprávnych orgánov. Na Slovensku zostáva podpora cestovného ruchu na úrovni vlády zatiaľ viac vo verbálnej podobe, ako v podobe konkrétnych opatrení na jeho podporu. Len orgány samosprávy pochopili, aký má cestovný ruch význam pre miestny a regionálny rozvoj. Vychádzajú pritom zo skutočnosti, že cestovný ruch: a) ovplyvňuje tvorbu nových pracovných príležitostí pre miestne zdroje práce vtedy, ak sa zamestnáva obyvateľstvo daného regiónu. Tým sa zastavuje pokles domáceho obyvateľstva, ktoré v dôsledku nedostatku pracovných miest zvyčajne odchádza za prácou do iných regiónov; b) ovplyvňuje zárobkovú situáciu miestneho obyvateľstva, stimuluje jeho dopyt, vytvára príležitosti pre podnikateľské aktivity, aktivuje rozvoj poľnohospodárskej výroby, remesiel, obchodu a tak zlepšuje hospodárske a sociálne pomery miestneho obyvateľstva; c) stimuluje rozvoj technickej infraštruktúry (budovanie cestnej siete, telekomunikácií, zásobovanie pitnou vodou - budovanie vodovodu, kanalizácia, plynofikácia) a sociálnej infraštruktúry (modernizácia a výstavba bytového fondu, kultúrno-osvetových, zdravotníckych zariadení ap.), zlepšuje starostlivosť o životné prostredie a občiansku vybavenosť; d) je zdrojom príjmov regiónu a tvorby hodnoty, multiplikačného efektu v kooperujúcich odvetviach, priamo i sprostredkovaním vplýva na tvorbu HDP a v dôsledku ekonomickej špecializácie regiónu na cestovný ruch je aj faktorom podpory medziregionálnej kooperácie; e) má pozitívny priamy a sprostredkovaný

vplyv na tvorbu a rast hrubého národného produktu regiónu a vplyvom rozvoja aktívneho zahraničného cestovného ruchu aj na devízové zhodnocovanie služieb cestovného ruchu. Aby boli účinky cestovného ruchu v regionálnom rozvoji priaznivé, musí sa jeho vývoj koordinovať. To je úloha orgánov štátnej správy a miestnej samosprávy, miestnych a regionálnych združení cestovného ruchu. V opačnom prípade môže cestovný ruch spôsobiť rozpad miestneho priemyslu, vyvolať nekontrolovanú výstavbu rozličných zariadení cestovného ruchu, viesť k rozpredaju pôdy, poškodzovať prírodu a krajinu, narušiť osobitosti domácej kultúry, vyvolať sociálne napätie medzi miestnym obyvateľstvom a účastníkmi cestovného ruchu (GÚČIK, 2000). Uvedomujúc si tento pozitívny vplyv cestovného ruchu na rozvoj regiónu a zároveň existujúci bohatý, i keď dosiaľ nie celkom využitý potenciál regiónu, obrátilo sa mesto Bojnice v spolupráci s ďalšími mestami regiónu Horná Nitra na Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu, aby v spolupráci s katedrou cestovného ruchu a spoločného stravovania Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici spracovalo Stratégiu rozvoja cestovného ruchu v regióne Horná Nitra. Tento dokument by sa mal stať základnou orientáciou pre všetky zainteresované subjekty pri príprave podmienok a realizácii cestovného ruchu v regióne. Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Horná Nitra je materiál, ktorý je potrebné priebežne aktualizovať a dopĺňať podľa toho ako sa menia podmienky v cestovnom ruchu, ako aj očakávania a potreby účastníkov cestovného ruchu. Ďalej je potrebné aby sa s touto stratégiou oboznámilo čo najviac subjektov pôsobiacich v cestovnom ruchu (obce, podnikatelia, mimovládne organizácie), a tiež miestne obyvateľstvo. Pripomienky a návrhy na úpravu stratégie by sa mali priebežne zapracúvať, aby to bol neustále aktuálny dokument rozvoja cestovného ruchu v regióne Horná Nitra. Zároveň sa riešitelia chcú touto formou poďakovať všetkým tým, ktorí aktívne spolupracovali na tvorbe uvedenej stratégie, poskytli potrebné údaje a cenné rady, umožňujúce dopracovať štúdiu do konečnej podoby. Sú to najmä predstavitelia a pracovníci Mestského úradu v Bojniciach, vybraní podnikatelia v cestovnom ruchu, starostovia vybraných obcí, predstavitelia združení, pracovníci turistických informačných kancelárií, Združenej strednej školy hotelových služieb a obchodu a ďalší.

CIEĽ STRATÉGIE

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Horná Nitra sleduje nasledovné ciele: - trvaloudržateľný rozvoj cestovného ruchu v regióne Horná Nitra, ktorý vytvára podmienky pre rozvoj cestovného ruchu aj v budúcnosti a obmedzí negatívny vplyv zvýšenej návštevnosti v regióne, - vytvorí podmienky pre poskytovanie kvalitných služieb cestovného ruchu v regióne. Kvalita služieb je hlavným strategickým faktorom rozvoja cestovného ruchu v budúcnosti, - prostredníctvom cestovného ruchu prispieť k ekonomickému rozvoju regiónu, predovšetkým znížiť vysokú mieru nezamestnanosti a zvýšiť životnú úroveň jeho obyvateľstva. Tieto čiastkové všeobecné ciele možno dosiahnuť tým, že sa vytvoria v regióne Horná Nitra postupne podmienky pre širšie využitie ako už existujúcej, tak aj potenciálnej ponuky cestovného ruchu. To si bude vyžadovať okrem iného širšiu spoluprácu všetkých subjektov, ktoré ovplyvňujú rozvoj cestovného ruchu v tomto regióne. Rozvoj cestovného ruchu by mal postupne prinášať finančné prostriedky, ktoré umožnia ďalej skvalitňovať najmä materiálno-technické predpoklady a tiež umožnia ich využitie pre zlepšenie životných podmienok obyvateľov regiónu. Nezanedbateľným prínosom by malo byť zlepšenie imidžu regiónu medzi návštevníkmi a pritiahnutie ďalšej potenciálnej klientely z domova i zo zahraničia.

VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Horná Nitra sa zamerala na územie, ktoré predstavuje z hľadiska cestovného ruchu ucelený región vyhľadávaný domácimi a zahraničnými návštevníkmi. Riešené územie sa v podstate zhoduje so súčasnými administratívnymi hranicami okresu Prievidza a len výnimočne a v minimálnej miere zasahuje na územie susedných okresov. METÓDY SPRACOVANIA Práce na spracovaní stratégie rozvoja cestovného ruchu v regióne Horná Nitra sa začali v priebehu júna 2001. Riešitelia pripravili dotazníky pre návštevníkov regiónu (vrátane cudzojazyčných), vypracovala sa metodika ich rozsevu a zberu v regióne, ako aj podklady (tabuľky, formuláre) pre zber potrebných údajov. Na stretnutí so zástupcami mestských úradov v Bojniciach, Prievidzi, Handlovej a Novákoch sa potom dohodol postup a formy spolupráce na štúdiu. V priebehu letnej sezóny sa v rámci pobytu riešiteľov v regióne realizoval terénny prieskum zameraný na získavanie údajov priamo v meste a okolí, uskutočnili sa rozhovory a konzultácie s viacerými zástupcami podnikateľských subjektov, združení, predstaviteľmi miest a okolitých obcí. Cenné informácie a konkrétne podklady pre spracovanie štúdie poskytli pracovníci mestských úradov v Bojniciach, Prievidzi, Handlovej a Novákoch a pracovníci TIK Bojnice a Prievidza, starostovia viacerých obcí v regióne ako aj zástupcovia najznámejších a najnavštevovanejších zariadení v regióne /Múzeum - zámok Bojnice, ZOO, Kúpele Bojnice, a.s. ap./. V tomto čase sa v spolupráci so Združenou strednou školou obchodu a hotelových služieb v Prievidzi realizoval dotazníkový prieskum medzi návštevníkmi regiónu. Ďalší dotazníkový prieskum sa realizoval v zimnej sezóne 2001/2002. Výsledky tohto dotazníkového prieskumu boli potom zapracované do návrhovej časti práce. Záverečné práce na štúdiu prebehli v máji a júni 2002, keď sa získané poznatky spracovali do textovej a tabuľkovej formy. V tejto etape spracovania sa využili aj poznatky z domácej a zahraničnej odbornej literatúry, ako aj konzultácie s odborníkmi cestovného ruchu, ktorých rady môžu napomôcť ďalšiemu rozvoju cestovného ruchu v tomto regióne. Súčasťou záverečných prác na štúdiu bol aj trojdňový seminár realizovaný za podpory flámskej vlády za účasti belgických odborníkov a odborníkov z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorý sa zamerlal na optimalizáciu navrhovaných výstupov uvedenej štúdie.

1. ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU A PROBLÉMOV ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU

Pre spracovanie návrhu stratégie cestovného ruchu v regióne Horná Nitra, ako hlavného výstupu uvedenej štúdie, bolo potrebné uskutočniť najskôr analýzu súčasného stavu rozvoja cestovného ruchu, poukázať na existujúce problémy, ktoré brzdia jeho ďalší rozvoj, určiť silné a slabé stránky regiónu z hľadiska cestovného ruchu, ako aj jeho príležitosti a ohrozenia. Analýza zahŕňa sociálno-ekonomické podmienky okresu, primárnu, sekundárnu ponuku a analýzu súčasného trhu cestovného ruchu.

1.1 SOCIO-EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA OKRESU

Región cestovného ruchu Horná Nitra sa nachádza na území okresu Prievidza. Okres Prievidza leží v juhozápadnej časti stredného Slovenska na území VÚC Trenčín a svojou rozlohou 95 906 ha je najväčším okresom v tomto kraji s celkovým počtom 146 000 obyvateľov. Názov regiónu a rovnako aj kotliny, ktorá zaberá jeho značnú časť, pochádza od rieky Nitra.

Osídlenie

Počtom obyvateľov je Prievidza štvrtý najväčší okres Slovenska. Pred ním sú len okresy Nitra, Prešov a Žilina. Hustotou osídlenia výrazne prevyšuje celoslovenský priemer. Počet obyvateľov okresu sa za posledných sledovaných 150 rokov zvýšil takmer 3,5 krát, pričom sa zaznamenalo jedno obdobie výraznej stagnácie (1921 - 1950) a jedno obdobie mimoriadne dynamického rozvoja (1950 - 1991). Najväčšia intenzita osídlenia a urbanizácie je sústredená v povodí rieky Nitry, kde sa nachádza aj okresné mesto Prievidza a priemyselné mesto Nováky. Ďalšou významnou hospodársko-sídelnou oblasťou je Handlovská kotlina, kde je najväčším sídlom mesto Handlová. Sídla vidieckeho typu sú rovnomerne rozložené v Rudnianskej kotline. Sídla prevažne na báze baníctva vznikli a rozvíjali sa na pahorkatine Cíglianskeho predhoria. Osobitný charakter dávajú krajine početné rozptýlené vidiecke sídla a oblasti laznického osídlenia. Na území okresu sa nachádza 48 obcí.

Priemysel

Aj región Hornej Nitry je poznačený transformáciou ekonomiky a poklesom pracovných príležitostí, predovšetkým v priemysle. Priemyselné odvetvia v okrese sú rozmanité. Dominantné postavenia má aj naďalej, napriek poklesu produkcie, ťažobný priemysel. Najväčším podnikom v okrese sú Hornonitrianske bane, a.s.. V baniach sa ťaží a upravuje hnedé uhlie a lignit. Druhým najvýznamnejším podnikom okresu sú Novácke chemické závody, a.s. v Novákoch. Uhlie a lignit sú základom výroby elektrickej energie a tepla v SEP-Elektroreň Nováky o.z. v Zemianskych Kostolčanoch. V meste Prievidza sídli množstvo menších firiem. Pre účastníkov cestovného ruchu je zaujímavá výroba porcelánu a krištáľového skla vo Valaskej Belej. Ostatné podniky v regióne sú zamerané na výrobu stavebných materiálov, spracovanie dreva, textilný a elektrotechnický priemysel.

Poľnohospodárstvo

Podobne ako na celom Slovensku, aj v regióne Hornej Nitry dochádza k poklesu poľnohospodárskej výroby. Rastlinná produkcia je rôznorodá. V údolí rieky Nitra sa pestuje najmä pšenica a jačmeň, na úbočiach pohorí sa pestujú krmoviny, zemiaky a ľan a v teplejších častiach okresu má svoje miesto i ovocinárstvo, ktoré je základom produkcie tradičných alkoholických nápojov ako malinovica, hruškovica, jablkovica, slivovica a pod.

Nezamestnanosť

Zmena štruktúry ekonomických odvetví v regióne a predovšetkým útlm tradičných priemyselných odvetví spôsobil rast nezamestnanosti v regióne Hornej Nitry. Napriek tomu je v okrese Prievidza miera nezamestnanosti nižšia ako v národnom hospodárstve SR. V roku 2000 bola na úrovni 14,1 % a v roku 2001 klesla na 13,65 %, pričom priemerná miera nezamestnanosti v SR bola v roku 2001 18,2 %. Sektorom, ktorý môže prispieť k riešeniu problémov nezamestnanosti je aj sektor služieb a v rámci neho rozvoj cestovného ruchu.

Dopravná dostupnosť

Jedným z dôležitých predpokladov rozvoja cestovného ruchu v regióne Hornej Nitry je dopravná dostupnosť regiónu a efektívny dopravný systém na jeho území. Mesto Prievidza leží mimo hlavnej dopravnej osi Slovenska. Pre dopravnú infraštruktúru v regióne je charakteristická redšia dopravná sieť. Jej hustota vyjadrená dĺžkou štátnych ciest na km² sa nachádza pod celoslovenským priemerom. V Prievidzskom okrese je táto hustota 0,29353 km/km², pričom celoslovenský priemer je 0,3587 km/km². Hlavnými dopravnými tepnami sú štátne cesty prvej triedy č. 50 v západo-východnom smere a č. 64 v severojužnom smere, ktoré predstavujú cca 30 % z celkovej dĺžky ciest okresu. Tieto sú doplnené dvoma cestami druhej triedy, ktoré tvoria prepojenia ciest prvej triedy na hlavné cestné ťahy Slovenska, a to v Ilave a pri Martine. Najväčší podiel (až 53 %) tvoria cesty tretej triedy, pripájajúce obce na tranzitné ťahy. Prievidza je aj železničným uzlom, ktorý má priame vlakové spojenie s hlavným mestom Slovenska Bratislavou. Železničná stanica je však v nevyhovujúcom stave a chýba adekvátne technologické zázemie. V okrajovej časti mesta Prievidza sa nachádza športové letisko, ktoré môžu využívať aj malé motorové lietadlá.

1.2 PRIMÁRNA PONUKA

Primárna ponuka regiónu Horná Nitra je rozhodujúcim faktorom, ktorý ovplyvňuje úspech tohto regiónu na trhu cestovného ruchu. Ponuku regiónu tvorí primárna ponuka daná prírodou (napr. pohoria, flóra a fauna, chránené územia, termálne a minerálne pramene, ap.) a antropogénna ponuka, ktorú reprezentujú predovšetkým kultúrno-historické pamiatky regiónu.

1.21 Prírodný potenciál

Hornonitrianska kotlina je zo všetkých strán obkolesená pohoriami Tribeč, Strážovské vrchy, Malá Magura, Žiar, Vtáčnik a Lúčanská Malá Fatra. Najvyšším bodom v regióne je Kľak (1351 m n.m.) a najnižším sútok riek Nitra a Nitrica (180 m n.m.) Z hľadiska vegetačného krytu zohrávajú najdôležitejšiu úlohu v rozvoji cestovného ruchu lesy, ktoré zaberajú až 53,8 % územia okresu. V nich sú vhodné podmienky pre poľovníctvo. Najvýznamnejšie

poľovnícke revíry sa nachádzajú v okolí obce Lehota pod Vtáčnikom, Nitrianske Pravno a Chvojnica. Región disponuje relatívne rozsiahlym množstvom prírodných zdrojov vhodných pre rozvoj cestovného ruchu. Najatraktívnejšou oblasťou z hľadiska reliéfu je Lúčanská Malá Fatra s najvyšším vrchom Kľak, kde sú vhodné podmienky pre rozvoj pešej turistiky a cykloturistiky a na území sa nachádza hustá sieť turistických chodníkov. Sú tu vhodné podmienky aj pre zimné športy a adrenalinové športy ako napríklad paragliding.

Chránené územia a náučné chodníky

Na území okresu sa nachádzajú viaceré chránené územia. Ide predovšetkým o CHKO Ponitrie, ktorá zasahuje do katastrálnych území obcí Podhradie, Lehota pod Vtáčnikom, Kamenec pod Vtáčnikom, Bystričany, Čereňany, Horná Ves a Radobica. Ďalším veľkoplošným chráneným územím je CHKO Strážovské vrchy, ktorá zasahuje kataster obcí Tužina, Valaská Belá a Čavoj. Celková rozloha chránených krajinných oblastí na území okresu je 16 519,4 ha. K maloplošným chráneným územiám okresu patria 4 národné prírodné rezervácie a to Vtáčnik, Rokoš, Vyšehrad, Veľká skala a ich celková rozloha je na území okresu 389,5 ha Na území okresu sa ďalej nachádzajú 4 prírodné rezervácie a to Biely kameň, Temešská skala, Buchlov, Makovište a jedna národná prírodná pamiatka Prepoštská jaskyňa, ktorá sa nachádza na území mesta Bojnice. Lokalita je cenným dokladom klimatických zmien a foriem rastlinstva a živočíchov štvrtohôr. Je to jedna z najvýznamnejších archeologických lokalít SR s najstarším výskytom pračloveka neandrtálskeho typu na Hornej Nitre. K ďalším chráneným prírodným zdrojom patrí 5 prírodných pamiatok a to Končítá, Sivý kameň, Hradisko, Prielom Belanky, Kobylince. Ich celková rozloha je 15,02 ha. Prehľad o chránených územiach regiónu je v prílohe 1. Uvedené prírodné atraktivity sa v súčasnosti nedostatočne využívajú v tvorbe regionálneho produktu cestovného ruchu. V mnohých prípadoch chýba priestorové značenie a informácie o uvedených atraktivitách priamo v mieste ich výskytu. Niektoré z nich sú vyznačené na mapách existujúcich cyklotrás. Viaceré z atraktivít chránených území sú sprístupnené náučnými chodníkmi ako napríklad na Vtáčnik, Buchlov, školský náučný chodník Kľačno, náučný chodník Fraňa Madvu, ktorý vedie z Nitrianskych Sučian cez Madvovu dolinku do Nitrianskeho Rudna a náučný chodník na Vyšehrad, ktorý je tiež významnou archeologickou lokalitou. Náučný chodník Vtáčnik je zameraný prírodovedne, ochranársky a historicky. Východiskom sú Kamenec pod Vtáčnikom, Gepnárová dolina alebo Bystričianska dolina, pričom hlavný prístup je zo SAD Bystričany a Kamenec pod Vtáčnikom. Celková trasa je dlhá 7,8 km, je na nej 11 zastávok s informačnými tabuľami a vedie náročným terénom. Náučný chodník nadväzuje na turistické chodníky so žltou a modrou značkou. Bol otvorený v roku 1996 a jeho správcom je SAŽP COPR Banská Bystrica, stredisko Nitra, Správa CHKO Ponitrie. Náučný chodník Buchlov je zameraný prírodovedne a ochranársky, vybudovaný na území CHKO Ponitrie v prírodnej rezervácii Buchlov. Východiskom je zo SAD Osľany, Bystričany alebo Horná Ves. Celková trasa je dlhá 5,3 km, je na nej 8 zastávok s informačnými tabuľami. Vlastná trasa je nenáročná, prístup k náučnému chodníku je náročnejší. Bol otvorený v roku 1983 a v roku 1990 rekonštruovaný. Aj tento chodník je v správe CHKO Ponitrie. Školský náučný chodník Kľačno má východisko v Nitrianskom Pravne zo železničnej stanice. Trasa sa začína severovýchodne od obce Kľačno a je dlhá 3,5 km. Zameranie trasy je prírodovedné a environmentálne. Na trase je 6 zastávok a je nenáročná. Bol otvorený v roku 1997 a je v správe Školy v prírode Kľačno. Ako jediný je využiteľný aj v zimnej sezóne. Náučný chodník Vyšehrad sa nachádza na území NPR Vyšehrad. Prístup na chodník je zo SAD Prievidza, Turčianske Teplice - Jaseňovo alebo Nitrianske Pravno. Dĺžka trasy je 2 km a na trase je 6 zastávok s informačnými tabuľami. Terén je nenáročný až stredne náročný a trasa je prírodovedne, historicky a archeologicky zameraná. Bol otvorený v roku 1982, v roku 1995 bola zabezpečená výmena informačných panelov. Tento chodník je v správe SAŽP - COPK Banská Bystrica, stredisko Liptovský Mikuláš.

Klimatické podmienky

Klíma Hornej Nitry je vhodná hlavne na pešiu turistiku, nenáročnú zimnú turistiku a lyžovanie, mierne podnebie Bojníc bez veľkých výkyvov poskytuje vhodné podmienky pre rozvoj kúpeľníctva. Nižšia časť kotliny patrí do teplej klimatickej oblasti, stráne pohorí do mierne teplej a najvyššie polohy do chladnej klimatickej oblasti. Priemerné mesačné teploty v letných mesiacoch sa pohybujú od 16,9 do 18,0 a v zimných mesiacoch od - 3,2 do 4,2. Mesiacmi s najvyšším priemerným mesačným množstvom zrážok sú mesiace jún, júl a august.

Hydrologické podmienky

Hydrologické pomery v regióne sú veľmi vhodné pre rozvoj cestovného ruchu. Os územia okresu tvorí rieka Nitra, ktorá z pravej strany príberá Nitricu a z ľavej strany Handlovku. Nitra pramení v Malej Fatre a jej celková dĺžka je 197 km. Nitrica pramení v Strážovských vrchoch a má dĺžku 51 km. Handlovka pramení na svahoch Vtáčnika a je dlhá 32 km. Z vodstva majú pre tento región rozhodujúci význam minerálne a termálne pramene. Bojnické termálne pramene s teplotou 28 - 48 C sa stali základom rozvoja kúpeľov v Bojniciach, ktoré sa v súčasnosti vďaka rozsiahlym investíciám a rekonštrukcii, stávajú cieľovým miestom aj pre zahraničnú klientelu, predovšetkým z nemecky hovoriacich krajín. Liečia sa tu choroby pohybového ústrojenstva a nervové choroby. Regionálny význam majú kúpele Chalmová a perspektívny rozvoj ponúkajú aj termálne vody v Koši. Prameň v Koši bol vyvítaný v rámci riešenia ochrany bojnickej žriedlovej oblasti vo vzťahu k ťažbe uhlia na nováckom ložisku. Výdatnosť prameňa je 810 l/min. a po úprave okolia môže byť využitý pre potreby verejne prístupného kúpaliska. K ďalším minerálnym prameňom, ktoré sa doposiaľ nevyužívajú, patria I. a II. prameň pri východnej šachte, ktoré sa nachádzajú v Handlovských hnedouhoľných baniach, vrt v Opatovciach nad Nitrou a tri zdroje minerálnej vody v Chalmovej. Ide o dolný výver, horný prameň a vrt CH-2, ktoré sa nachádzajú v areáli kúpaliska. Zoznam minerálnych a termálnych prameňov je v prílohe 2. Z hľadiska letnej rekreácie je v súčasnosti využívaná vodná nádrž v Nitrianskom Rudne, v blízkosti ktorej sa postupne vytvorilo stredisko cestovného ruchu vhodné na letnú

rekreáciu a vodné športy. Aj napriek relatívnemu znečisteniu rieky Nitra, má okres podmienky aj pre rybolov a to v pruhovom pásme (horný tok Nitry po Nedožery, Nitrica a ich prítoky, lipňového pásma od Nedožier po Prievidzu a mrenového pásma na rieke Nitra pod Prievidzou

1.22 Kultúrno-historický potenciál

Región Horná Nitra disponuje aj bohatým kultúrnym potenciálom, ktorý je historicky spojený s Bojnickým zámkom, banickými tradíciami a pamiatkami z obdobia osídľovania územia.

Archeologické náleziská a bývalé náleziská zlata

Počiatky osídľovania dokumentujú viaceré archeologické náleziská na území regiónu. Celkom ich je 9 a nachádzajú sa v Bojniciach, Diviakoch nad Nitricou, v Dĺžine, v Horných Vestenicach, Nitrianskom Pravne, v Nitrici a Prievidzi. Horná Nitra bola už v dávnej minulosti významnou križovatkou a obchodným centrom. V čase Rímskej ríše tadiaľto viedla obchodná cesta, ktorá sa napájala na významnú Jantárovú cestu, smerujúcu zo severu na juh. V tomto období tu vznikli viaceré hradiská (Bojnice, Vyšehrad). Zo staroslovenského obdobia je hradisko južne od Prievidze Hradec, ktoré bolo neskôr prestavané na kráľovský hrad a v súčasnosti je archeologickým náleziskom. Pozostatky z obdobia nemeckej kolonizácie sa nachádzajú najmä v okolí Nitrianskeho Pravna. Po bansko - technickej stránke a z pohľadu histórie ťažby zlata sú najzaujímavejším a jedinečným miestom svetového formátu lokality Roboty a Bôrik, ktoré sú pozostatkami mimoriadne rozsiahlej a intenzívnej antropogénnej činnosti človeka pozorovateľnej aj po vyše 600 rokoch od začiatku ťažby. Na oboch brehoch potoka Chvojnica sa medzi obcami Malinová a Chvojnica rozprestierajú na ploche vyše 100 ha bývalé ryžoviská zlata. Morfológia terénu (pozorovateľný systém prívodných vodných kanálov, nekonečné rady drobných kopčiek, terénne vlny, separatívne vo valoch a na rozsiahlych plochách uložený presitovaný materiál - piesky zvlášť, valúny zvlášť) dokumentuje na tú dobu nezvyklý postupný systematický plošný spôsob ryžovania zlatonosných alúvií potoka. V dĺžke niekoľko sto metrov je možné sledovať výrazný morfológický, niekoľko metrov vysoký terénny skok ohraničujúci okraj priestoru v ktorom boli postupne presitované a premiestnené objemovo veľké množstvá zlatonosných pieskov a odplavené pri ryžovaní veľké množstvá zeminy.

Kultúrno- historické pamiatky

Na území regiónu Horná Nitra sa nachádza spolu 315 kultúrnych pamiatok, z ktorých 186 tvoria nehnuteľné kultúrne pamiatky. Ide predovšetkým o pamiatky sakrálnej architektúry, kaštiele, kúpeľné domy a pamätníky z obdobia druhej svetovej vojny. Z uvedeného počtu sa najviac pamiatok nachádza v Prievidzi (17), v Bojniciach (16), v Zemianskych Kostolňanoch (10), v Tužine (6) a v Nitrianskom Pravne (5). Na území regiónu sa nachádzajú tri chránené pamiatkové zóny a to Bojnice, Lazany a Nitrianske Pravno. Klenotom Hornej Nitry je nepochybne Bojnický zámok, vďaka ktorému je v súčasnosti región známy na trhu cestovného ruchu, pričom k tomuto záujmu širokej verejnosti prispievajú viaceré organizované podujatia, ako sú napríklad Medzinárodný festival duchov a strašidiel, Rytierske dni, Valentínsky víkend, Vianoce na zámku, Rozprávkový Bojnický zámok a pod. Pre uvedené aktivity sa zámok stal najnavštevovanejším múzeom na Slovensku. K ďalším kultúrnym pamiatkam v Bojniciach patria farský kostol sv. Martina, budova fary, mestská brána, meštiacke domy. Hlavnou atraktivitou mesta Prievidza je barokový piaristický kostol s kláštorom, ktorý patrí vďaka barokovým maľbám k najkrajším barokovým kostolom na Slovensku (podľa niektorých zdrojov aj v strednej Európe). Významnými pamiatkami sú i neskororománsky kostol ako aj pôvodne ranogotický kostol, neskôr prestavaný Bartolomejský kostol a meštianske domy na Námestí slobody. Mnohé kultúrno-historické pamiatky sú nedostatočne navštevované a ponúkané návštevníkom regiónu a nie sú ani dostatočne propagované, vrátane priestorového informačného systému. Napr. kostoly sú otvorené len v čase konania bohoslužieb a preto v inom čase sú prakticky neprístupné. Prehľad o kultúrno-historických pamiatkach regiónu poskytuje príloha 3.

Historické parky

Ku kultúrno-historickým atraktivitám regiónu patria aj historické parky. Ide predovšetkým o národnú kultúrnu pamiatku Zámocký park v Bojniciach, kúpeľný park ako súčasť kúpeľov Bojnice, park Bystričany - Chalmová, park pri kaštieli Čereňany a park v Zemianskych Kostolňanoch. Uvedené parky sú užívané vlastníkmí, resp. prevádzkovateľmi objektov a nie sú vo všetkých prípadoch, okrem Zámockého parku a parku v Zemianskych Kostolňanoch verejne prístupné pre návštevníkov regiónu. Nedostatok finančných prostriedkov zo strany vlastníkov, resp. užívateľov parkov sa prejavuje aj v kvalite ich údržby a atraktivite prostredia. Prehľad o historických parkoch je v prílohe 4.

Múzeá a galérie

S kultúrno-historickým potenciálom regiónu úzko súvisia aj múzeá a galérie. V regióne sa nachádzajú dva múzeá a jedna galéria. Najvýznamnejším, a zároveň najnavštevovanejším múzeom je Bojnický zámok, v Prievidzi sa nachádza Hornonitrianske múzeum /momentálne v náhradných priestoroch/. Kultúrno-spoločenské centrum sa nachádza v Prievidzi a Galéria Dobrá Víla v Bojniciach.

ZOO

Ku atraktivitám kultúrneho a výchovného charakteru patrí aj ZOO v Bojniciach. Je najväčšou a zároveň najstaršou zoologickou záhradou na Slovensku. Bola založená v roku 1955. Chová sa tu približne 270 druhov živočíchov, z toho 23 z nich sú ohrozené druhy Červenej knihy IUCN. V súčasnosti sa ZOO zapája do viacerých medzinárodných projektov a aj do projektu záchrany nelegálne prevázaných a zadržaných druhov fauny. Táto skutočnosť sa využíva aj ako súčasť výchovy školskej mládeže. V súčasnosti bola dokončená rekonštrukcia pavilónu opíc, ktorý je tradične veľkou atraktivitou ZOO. V priestoroch ZOO sú viaceré oddychové plochy a ihriská pre deti, ZOO škola,

občerstvenie v stánkoch, možnosť zakúpenia suvenírov a sledovanie cvičenia slonov.

Ľudoví umelci a neprofesionálni tvorcovia v oblasti remesiel

V regióne Horná Nitra je relatívne veľké množstvo ľudových remeselníkov a neprofesionálnych tvorcov, ktorí sa zameriavajú na širokú oblasť remesiel, od práce s drevom, cez spracovanie textilu, výrobu medovníkov, až po zriaďovanie súkromných "múzeí" (banícke tradície, staroverská izba). To predstavuje určitý potenciál pre cestovný ruch (zásobovanie zariadení cestovného ruchu spomienkovými predmetmi, účasť na jarmokoch a iných kultúrnych podujatiach ako sú napr. folklórne slávnosti ap.). Prehľad o vybraných ľudových remeselníkoch a neprofesionálnych tvorcov regiónu poskytuje príloha 6.

Významné osobnosti regiónu

K významným osobnostiam pochádzajúcim z okresu patria Vavrinec Benedikt z Nedožier, predstaviteľ humanizmu a renesancie, súčasný umelec Rastislav Haronik vo Vyšehradnom, ktorého upravený dom bol ocenený plaketou Europa Nostra za záchranu kultúrnej pamiatky. K slávnym rodákom okresu patria aj najznámejší slovenský operný spevák Peter Dvorský, ktorý sa narodil v Hornej Vsi pri Prievidzi, tenistka Karin Habšudová, ktorá sa narodila v Bojniciach, Jozef Lohyňa, ktorý reprezentoval Slovensko v zápasení a významný tenista Miloš Mečír, ktorý sa tiež narodil v Bojniciach. Z hľadiska významných osobností je treba väčšiu pozornosť venovať v propagácii aj osobnostiam, ktoré sa zaslúžili o rozvoj baníctva v okrese, ako aj zachovaniu a mapovaniu baníckej histórie v regióne.

1. 3 SEKUNDÁRNA PONUKA

Sekundárnu ponuku v cestovnom ruchu tvoria:

- supraštruktúra cestovného ruchu (ubytovacie a stravovacie zariadenia);
- infraštruktúra cestovného ruchu (cestovné kancelárie, turistické informačné kancelárie, zmenárne, hraničné priechody a i.);
- všeobecná infraštruktúra (športovo-rekreačné zariadenia a aktivity, kultúrno- spoločenské zariadenia a organizované podujatia, dopravná infraštruktúra).

V sekundárnej ponuke cestovného ruchu regiónu Horná Nitra sme hodnotili vybavenosť regiónu ubytovacími a stravovacími zariadeniami, cestovnými kancelármi a športovo-rekreačnými zariadeniami, a tiež organizovanými podujatiami.

1.31 Ubytovacie zariadenia

V regióne Horná Nitra sa nachádza 104 ubytovacích zariadení a 19 ubytovateľov v súkromí (ktorí sú oficiálne zaregistrovaní), s celkovou kapacitou 3416 lôžok (bez ATC) a cca 500 lôžok v SEK Bojnice.

Z celkového počtu komerčne využívaných ubytovacích zariadení je 11 hotelov (kapacita 540 lôžok), 14 penziónov (kapacita 213 lôžok), 42 rekreačných zariadení a chát (kapacita 1 811 lôžok), 3 autokempingy a 15 turistických ubytovní (kapacita 727 lôžok).

Tab. 1

Podiel jednotlivých kategórií ubytovacích zariadení

(Stav k 1.1.2002)

Kategória	Počet	Podiel %	Kapacita spolu (lôžka)	Podiel v %
Hotely	11	10,5	540	15,8
Penzióny	14	13,5	213	6,2
Chaty a rekreačné zariadenia			42	40,4
ATC	3	2,9	neuveďené	-
Turistické ubytovne	15		14,4	727
Ubytovanie v súkromí	19	18,2	125	3,6
Spolu	104	100,0	3416	100,0

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že najväčší podiel na počte ubytovacích zariadení majú chaty a rekreačné zariadenia rôznych podnikov (40, 4 %), ktoré sa na ubytovacej kapacite sa podieľajú až 53,0 %. Nízky podiel (len 10,5 %) tvoria hotely. Ide prevažne o hotely nižších tried x a xx a väčšinou ide o relatívne malé zariadenia (priemerná veľkosť hotela je len 50 lôžok).

U ubytovania v súkromí je skutočný počet ubytovateľov výrazne vyšší ako je počet oficiálne zaregistrovaných a evidovaných ubytovateľov. Súvisí to so snahou týchto ubytovateľov vyhnúť sa zvýšeným výdavkom a administratíve pokiaľ ide o odvádzanie daní z príjmov a poplatkov mestám a obciam.

Nízky počet je aj autokempingov. V celom regióne sa nachádzajú len 3 zariadenia. Takáto situácia je typická pre celé Slovensko. Chýba väčší počet menších autokempingov, ktoré by sa ponúkali v rámci ubytovania v súkromí (ako doplnok celoročných kapacít).

Positívny trend zaznamenávame v raste počtu penziónov. Tieto sú však veľmi nerovnomerne rozložené. Koncentrujú sa takmer výlučne /až na 2 výnimky/ na mestá Bojnice, resp. Prievidzu. V rámci Trenčianskeho územného celku disponuje okres Prievidza najväčším počtom ubytovacích zariadení a lôžkovou kapacitou. Prehľad o ubytovacích kapacitách regiónu je v prílohe 7.

1.32 Stravovacie zariadenia

V regióne Horná Nitra nie je k dispozícii kompletná databáza stravovacích zariadení podľa kategórií a s uvedenou stoličkovou kapacitou. V prílohe 8 sú uvedené len vybrané stravovacie zariadenia v regióne. Podstatná časť stravovacích zariadení sa nachádza v mestách Prievidza a Bojnice, a ďalej v Handlovej a Novákoch. Ďalšie

stravovacie zariadenia sú koncentrované v strediskách cestovného ruchu ako je Nitrianske Rudno, Fačkovské sedlo, Remata ap.

V strediskách cestovného ruchu prevažujú buď stravovacie zariadenia, ktoré sú súčasťou ubytovacích zariadení a slúžia aj pre neubytovaných hostí (pasantov), alebo sezónne stravovacie zariadenia, ako sú bufety, salaše ap.

Hlavné problémy v oblasti stravovacích zariadení v regióne vo vzťahu k cestovnému ruchu vidíme v nasledovných oblastiach:

a/ nedostatočná kapacita stravovacích zariadení v špičke letnej a zimnej sezóny. Pri zvýšenej návštevnosti obvykle existujúca kapacita nepostačuje a ponuka sezónnych stravovacích zariadení je veľmi úzka;

b/ sortiment ponúkaných jedál. V klasických stravovacích zariadeniach je sortiment ponúkaných jedál veľmi podobný. Rovnakým jedlám sa dávajú len iné názvy (a ceny). Kvalita vyrábaných jedál je v porovnaní so súčasným trendom v stravovaní často nedostatočná. Chýba ponuka ľahších jedál, šalátov, zeleniny, ap.;

c/ nerovnomerne rozmiestnenie stravovacích zariadení a ich prevádzková doba. Návštevník regiónu nemá spravidla problémy so stravovaním v mestách, avšak cykloturisti, peší turisti môžu mať problémy nájsť vhodné stravovacie zariadenia v obciach regiónu. V mestách sa objavujú skôr problémy v ranných alebo neskorých večerných hodinách, keď väčšina stravovacích zariadení je zatvorená;

d/ čistota a hygiena zariadení, starostlivosť o technický stav zariadení. Návštevníci sú popri kvalite jedál stále náročnejší na čistotu a hygienu zariadení cestovného ruchu. Týka sa to ako výrobných priestorov (aj keď hostia nemajú priamy prístup do výroby, v mnohých zariadeniach vidno počas prevádzky aj do kuchyne), odbytových priestorov, ale najmä hygienických zariadení pre návštevníkov. Tiež je potrebné venovať pozornosť čistote inventáru, pracovnému oblečeniu pracovníkov, ap.;

e/ správanie sa pracovníkov stravovacích zariadení k návštevníkom. Na Slovensku všeobecne je problém správania sa pracovníkov k zákazníkom. Je to často nevšímavosť, pomalosť pri práci, zamračený výraz, neznalosť ponúkaného sortimentu, nedostatočná jazyková pripravenosť pracovníkov ap. Na túto skutočnosť poukazujú najmä zahraniční návštevníci.

1.33 Cestovné kancelárie a turistické informačné kancelárie

V súčasnosti pôsobí v regióne Horná Nitra 14 cestovných kancelárií /pozri prílohu 9/. Ide predovšetkým o malé cestovné kancelárie, ktoré sa zameriavajú predovšetkým na pasívny zahraničný cestovný ruch, v menšej miere na domáci a aktívny zahraničný cestovný ruch. Väčšie ubytovacie zariadenia a ubytovanie v súkromí obsadzujú aj ďalšie väčšie či menšie cestovné kancelárie zo Slovenska i zahraničia. V regióne chýba silná cestovná kancelária zameraná na aktívny zahraničný cestovný ruch so širokou sieťou kontaktov na obchodných partnerov v zahraničí.

Okrem toho na území Hornej Nitry pôsobia aj dve turistické informačné kancelárie, a to v Bojniciach na Hurbanovom námestí, v Prievidzi na Námestí Slobody.

1.34 Cyklotrasy

Región Horná Nitra má dobre vybudovanú sieť cykloturistických chodníkov. Celý komplex cyklotrás v regióne sa skladá z Cyklookruhu Medzihorie, Bojnického cyklookruhu a Hornonitrianskej cyklomagistrály ako základných cyklotrás a 11 cyklospojok a radiál, ktoré umožňujú cykloturistom navštíviť najzaujímavejšie a najpríťažlivejšie miesta v regióne. Prehľad o jednotlivých cyklotrasách je v prílohe 10.

Na príprave a značkovani cyklotrás sa podieľa Regionálne združenie cestovného ruchu Horná Nitra v spolupráci so Slovenským cykloklubom a Klubom slovenských turistov. V lete 2002 vydali za finančnej podpory Nadácie otvorenej spoločnosti informátor Cykloturistické trasy Horná Nitra.

Problémom v oblasti cykloturistiky sa javí predovšetkým:

- poškodzovanie značenia cyklotrás (vandalizmus a krádeže tabuliek),
- na niektorých miestach nedostatočná údržba povrchu ciest (výtlky, nevhodné riešenie kanalizačných vpustov na okrajoch ciest ap.), ktoré ohrozujú bezpečnosť cyklistov,
- nedostatok požičovní bicyklov (neochota podnikateľov na ich zriaďovanie, kvôli častým krádežiam bicyklov, vysokým nákladom na opravy ap.).

Tab. 2

Cykloturistické trasy v regióne Horná Nitra

Číslo cyklotrasy	Názov	Dĺžka	Farba
5315	Cyklookruh Medzihorie	44 km	zelená
019	Hornonitrianska cyklomagistrála	27 km + 25 km	červená
2308	Bojnický cyklookruh	162 km	modrá
8321	Pravnianske radiála	26 km	žltá
5317	Rokošská radiála	27,5 km	zelená
5318	Žiarska radiála	17,5 km	zelená
8320	Lehotská radiála	14 km	žltá
8322	Hradecká radiála	8 km	žltá
5319	Cígeľská spojka	8 km	zelená
5316	Belianska spojka	13 km	zelená
8323	Chvojnická spojka	15 km	žltá

8324	Chalmovská spojka	2,5 km	žltá	
5320	Fačkovské sedlo- spojka	8 km	zelená	
5316	Rematská spojka	3 km	zelená	

1.35 Turistické chodníky

V regióne Hornej Nitry sa nachádza pomerne hustá sieť turistických chodníkov. Celková dĺžka značených turistických chodníkov je 527 km, z čoho je 31,3 % červeno značených, 19 % modro značených, 25,8 % zeleno značených a 23,9 % žltá značených (príloha 11).

Turistické chodníky prechádzajú viacerými pohoriami. Ide najmä o časť CHKO Strážovské vrchy v severozápadnej časti regiónu, pohorie Vtáčnik na juhovýchode regiónu a Národný park Malá Fatra (Lúčanská časť) na severovýchode regiónu.

Rôzne dĺžky a náročnosť turistických chodníkov umožňujú ich využívanie širokému spektru turistov od rodín s deťmi až po vyspelých turistov.

Problémom pešej turistiky z hľadiska turistických chodníkov však je:

- nedostatočné značenie turistických chodníkov (nedostatok finančných prostriedkov a značkárov), vrátane nedostatku panelov s prehľadnými turistickými mapami vo východiskových miestach peších túr,
- devastácia turistických chodníkov pri ťažbe dreva (výmole spôsobené lesnými traktormi, haluzina a kmene stromov po ťažbe na turistických chodníkoch),
- poškodzovanie turistického značenia vandalmi,
- nedostatok prístreškov a odpočívadiel, plôch na pikniky a pod.

1.36 Vodná turistika

Región Horná Nitra nemá vhodné podmienky pre masovejší rozvoj vodnej turistiky. Jediným splavným tokom je rieka Nitra. Splavná je z Prievidze, aj to len za zvýšeného vodného stavu. Z toho dôvodu ju využívajú v obmedzenej miere len vyspelí vodáci.

Obtiažnosť:

Úsek	Obtiažnosť	Riečny km	Spád
Prievidza - Nováky	191,8 - 179,5		3,1 %
Nováky - ústie	179,5 - 0,0		1,2 %
Cestovná rýchlosť je 4 - 5 km/hod.			

1.37 Jazdectvo

Jazda na koni patrí v regióne medzi mladé športové odvetvia, ktoré sa tu postupne udomácnujú. V posledných rokoch vzniklo päť centier jazdy na koni.

Ranč HERO

Nachádza sa v Porube pod lyžiarskym vlekom.

Jazdecký klub Mitany

Nachádza sa v obci Kocúrany

Jazdecký areál Majer

Nachádza sa v blízkosti letiska v Prievidzi Využíva sa tiež na hippoterapiu.

Ranč NAVAHO

Nachádza sa vedľa cesty Prievidza - Handlová za obcou Ráztočno

Detské westernové mestečko GERONIMO

V Handlovej, časti Pstruháre sa začalo v r. 1998 budovať prvé slovenské westernové mestečko pre deti a mládež.

Buduje a prevádzkuje ho občianske združenie GERONIMO. Deti a mládež tu kempujú v indiánskych teepee.

Zameranie tábora je na jazdectvo, ochranu prírody a indiánsky spôsob života.

1.38 Areály termálnych kúpalísk a vodné nádrže

V rámci ponuky cestovného ruchu regiónu Horná Nitra zohrávajú významnú úlohu areály termálnych kúpalísk a vodné nádrže. Z areálov termálnych kúpalísk je to termálne kúpalisko Čajka v Bojniciach a kúpalisko v Chalmovej, z vodných nádrží je to Nitrianske Rudno. Ostatné vodné nádrže (napr. Kanianka, Ladzany ap.) majú z hľadiska cestovného ruchu len miestny význam.

Vodná nádrž Nitrianske Rudno

Vodná nádrž bola vybudovaná ako zásobáreň vody pre priemyselné účely. Jej rozloha je cca 96 ha. Problémom vodnej nádrže je predovšetkým čistota vody. Je to spôsobené viacerými faktormi: dno nádrže tvorí bahno a prítoky sú znečistené (chýbajúce ČOV v obciach, ktorými pretekajú). Okrem rekreačného využitia nádrže, je tiež významný rybolov (pstruhový a kaprový revír).

Na pravom brehu nádrže sa nachádza na ploche 5,5 ha Autocamping Nitrianske Rudno. Tento je majetkom obce. Jeho kapacita je cca 2 500 osôb. Ubytovanie je možné v bungalovoch (120 miest). Z nich je 16 unimobuniek (po 2 lôžka), 2 typu OKAL (4 lôžkové) a 5 štvorlôžkových buniek. Plocha na stanovanie má kapacitu cca 300 - 400 stanov. Na stravovanie slúži 7 - 8 bufetov (stánkov).

V ATC je návštevníkom k dispozícii požičovňa športových potrieb (bicykle, tenisové rakety, futbalové lopty), tenisový kurt a vodný tobogán.

K najčastejšie vykonávaným rekreačným aktivitám na vodnej nádrži patria plávanie, vodné bicykle, windsurfing a rybolov. V blízkosti vodnej nádrže je aj veľké množstvo súkromných chat (cca 250 objektov), z ktorých časť sa prenajíma aj v rámci ubytovania v súkromí (oficiálne aj neoficiálne).

Z celkového počtu návštevníkov tvoria cca 20 % zahraniční návštevníci (predovšetkým z Čiech, ďalej Nemci, Holanďania a Rakúšania).

V blízkosti ATC je aj hotel Normandia (60 lôžok), ktorý ponúka návštevníkom ďalšie služby, ako je napr. jazda na koni, sauna, bazén, fitness centrum a masáže.

Hlavnými problémami vodnej nádrže Nitrianske Rudno sú:

- kvalita vody vo vodnej nádrži,
 - nedostatok kvalitnejšieho ubytovania v autokempingu,
 - bezpečnosť hostí v kempingu (areál ATC nie je ohradený),
 - obmedzená ponuka doplnkových služieb, ako aj chýbajúca vyššia úroveň stravovacích služieb.
- kvalita vybavenosti hygienických zariadení,
 - schátralé budovy zariadení reštauračného stravovania.

Areál termálneho kúpaliska Chalmová

Nachádza sa v katastri obce Bystričany, v miestnej časti Chalmová. Areál termálneho kúpaliska, ktorý je majetkom obce, je v celoročnej prevádzke. Návštevníkom je k dispozícii turistická ubytovňa s 12 lôžkami, kemping s bungalovmi s kapacitou 100 osôb a plochou na stanovanie (stany, karavany s elektrickou prípojkou).

Na občerstvenie slúži reštaurácia a bufety, ďalej je tu jedno detské a jedno volejbalové ihrisko.

Parkovisko má kapacitu 200 áut

Tab. 3

Prehľad o vybavenosti bazénmi

Druh bazénu	Dĺžka v m	Šírka v m	Max. hĺbka v cm	Teplota vody v °C
Plavecký bazén	252	129	4,2	160
Detský bazén	11	15	115	20
Horúci krytý oddychový bazén	263	40	3230	
Chladný krytý oddychový bazén	263	40	3230	
Detské broditko	263	40	3230	

Termálne pramene majú teplotu 42 - 47 °C, preto sa musí voda ochladzovať miešaním studenej vody.

Areál sa postupne modernizuje. V súčasnosti sú k dispozícii návštevníkom aj sauna a jacuzzi.

Hygienicky stanovená kapacita areálu kúpaliska je 800 osôb/deň. Táto však v sezóne cez víkendy dosahuje až 3 000 osôb/deň.

Zo zahraničných návštevníkov prevládajú Nemci, Holanďania a Česi. Kúpanie v termálnej vode a saune však hodne využívajú aj podnikatelia a manažéri z okolia na relaxáciu.

Tab. 4

Návštevnosť areálu termálneho kúpaliska Chalmová

Roky	Počet návštevníkov spolu	Z toho letná sezóna (VII. - VIII.)	Podiel let.sezóny v %				
1999	2000	84 113	21 206	75 929	46 719	70942	400 55,559,255,8

Areál termálneho kúpaliska Čajka v Bojniciach

Nachádza sa v meste Bojnice, v bezprostrednej blízkosti kúpeľov. Areál termálneho kúpaliska je majetkom mesta.

Tab. 5

Prehľad o vybavenosti bazénmi

Druh bazénu	Dĺžka v m	Šírka v m	Min. hĺbka v cm	Max. hĺbka v cm	Teplota vody v °C
Plavecký bazén	50	128	21,2588	1308040	1808040
Detský bazén	50	128	21,2588	1308040	1808040
Detský bazén	50	128	21,2588	1308040	1808040
				283030	

Návštevníkom je v areáli k dispozícii 9 bufetov, 2 volejbalové ihriská a 1 detské ihrisko a vodný tobogán. Parkovisko má kapacitu 630 miest na parkovanie.

Tab.6

Prehľad návštevnosti letného kúpaliska Čajka za roky 1999- 2001 (v Sk)

Rok	Máj	Jún	Júl	August	September	CELKOM
1999	2 349	18 152	61 819	34 477	0	116 797
2000	4 812	29 833	15 243	61 497	0	111 385
2001	1 262	3 424	41 312	57 372	0	103 370

Tab. 7

Prehľad tržieb letného kúpaliska Čajka za roky 1999- 2001 (v Sk)

Rok	Máj	Jún	Júl	August	September	CELKOM
1999	43 825	284 085	1 147 222	619 427	0	2 094 559
2000	107 792	667 875	360 621	1 461 823	0	2 598 111
2001	35 786	92 356	1 165 300	1 639 679	0	2 933 121

1.39 Osobné horské dopravné zariadenia

V regióne Horná Nitra sa osobné horské dopravné zariadenia nachádzajú v 8 zimných strediskách cestovného ruchu rôznej veľkosti a s rôznou vybavenosťou pre návštevníkov. Stručne budeme charakterizovať

vybrané zimné strediská regiónu.

REMATA

Stredisko Remata sa nachádza v doline na rozhraní pohorí Vtáčnik a Kremnické vrchy. Katastrálne patrí do obce Ráztočno. Nachádza sa v nadmorskej výške od 520 do 900 m n. m. Lyžiarom sú k dispozícii 2 paralelné lyžiarske vleky (TLV - 12 a H - 60 o dĺžke 380m). Kapacita vlekov spolu je 1 280 osôb/hod. Na umelé zasnežovanie sú k dispozícii 2 snežné delá Latemar 90 a 2 stožiare HKD a na úpravu lyžiarskych tratí je k dispozícii snežné pásové vozidlo Mulda 120. Snežný skúter slúži na úpravu lyžiarskych bežeckých tratí.

Ďalej je tu lyžiarska škôlka, požičovňa lyží, bufety a parkovisko s kapacitou 100 áut.

Pre ubytovanie návštevníkov sú k dispozícii horský hotel Remata, chata Poniklec, chata Energetik, chata Horec, penzión Vila Lila a chata Mladosť.

V letnom období sú k dispozícii pásové lyže na trávnu, požičovňa bicyklov, letné kúpalisko, jazdecká škola, ohniská.

Stredisko prevádzkuje spoločnosť SKICENTRUM REMATA. Táto usporadúva v stredisku pravidelné akcie celoslovenského charakteru. Sú to: psie záprahy "Biely Tesák", Memoriál P. Ulbríka pre telesne postihnutých - špeciálny slalom, preteky v zjazdovom lyžovaní pre mladších a starších žiakov Global Expres, preteky veteránov v zjazdovom lyžovaní o Banický kahanec.

FAČKOVSKÉ SEDLO

Zimné stredisko cestovného ruchu sa nachádza po oboch stranách horského sedla oddeľujúceho Strážovské vrchy a Lúčanskú Malú Fatru, v katastrálnom území obce Kľačno. Nachádza sa v nadmorskej výške od 830 do 1 070 m n. m. Je dostupné po štátnej ceste II/518 na trase Prievidza - Žilina. Od Prievidze je vzdialené 30 km a od Žiliny 35 km. Z hľadiska morfológie terénu a prevýšenia má jedny z najlepších podmienok pre rozvoj zjazdového, ako aj bežeckého lyžovania. Lyžiarom sú k dispozícii nasledovné OHDZ:

Tab. 8

Druh OHDZ	Dĺžka v m	Prepravná kapacita (osôb/hod.)	Prevádzkovateľ
Tatrapoma P	400	400	ENO Nováky
Tatrapoma P	200	200	ENO Nováky
VL 1 000 900	500	TJ ENO	
Tatrapoma F	400	500	Lyžiarsky klub Prievidza
EPV (nie je v prevádzke)		200	200 Lyžiarsky klub Prievidza
SPOLU	-	1 800	-

Lyžiarske zjazdovky sú homologované aj na preteky FIS. Návštevníkom je k dispozícii rozsiahle parkovisko a ako stravovací objekt slúži Salaš Kľačno.

Stredisko nemá umelé zasnežovanie (problém s prívodom vody) a na úpravu lyžiarskych tratí sa používa snežné pásové vozidlo Mulda, ktoré nie je dostatočne výkonné a nie je schopné upraviť náročnejšie (strmšie) trate. Nedostatočne sú tiež vyznačené lyžiarske trate, čo spôsobuje problémy lyžiarom najmä v prípade zníženej viditeľnosti (napr. hmla).

V stredisku sa nenachádza ani lyžiarska škola, ani požičovňa lyžiarskej výstroje.

Pre ubytovanie slúžia nasledovné zariadenia:

chata Energetik (42 lôžok), chata Alpina (46 lôžok), chata Veronika (15 lôžok) a verejnosti sčasti slúži aj Detské rekreačné stredisko Reváň (120 lôžok) nachádzajúce sa pod sedlom.

V zimnom období je silnou konkurenciou strediska zimné stredisko cestovného ruchu Čičmany, vzdialené cca 12 km, ktoré je lepšie vybavené a má udržiavané lyžiarske trate.

V letnom období návštevníci navštevujú stredisko hlavne kvôli pešej turistike, horskej cykloturistike (chýbajú vyznačené cyklotrasy) a kvôli návšteve blízkych kultúrnych pamiatok a kúpeľov (ubytovaní hostia v stredisku).

LEHOTA POD VTÁČNIKOM - SEKANINY

Lyžiarske stredisko sa nachádza cca 4 km od obce Lehota pod Vtáčnikom v lokalite Sekaniny v nadmorskej výške 580 až 720 m n. m. Lyžiarom sú k dispozícii 2 lyžiarske vleky. Lyžiarsky vlek H-80 s dĺžkou 600 m a prepravnou kapacitou 600 osôb/hod., ktorý je majetkom obce a detský lyžiarsky vlek o dĺžke 200 m s prepravnou kapacitou 300 osôb/hod., ktorý je majetkom fyzickej osoby.

V stredisku sa ďalej nachádzajú súkromné chaty a amfiteáter, v ktorom sa v letnom období konajú kultúrne a turistické akcie regionálneho charakteru (folklorne vystúpenia, oslavy SNP, turistický výstup na Vtáčnik).

Lyžiarske stredisko má regionálny význam.

PORUBA - HORNĀNSKÉ LAZY

Lyžiarske stredisko leží v pohorí Strážovské vrchy v nadmorskej výške 620 až 850 m n. m. v katastri obce Poruba. Od centra Prievidze je vzdialené 12 km, od kúpeľov Bojnice 10 km. Poskytuje dobré podmienky pre zjazdové i bežecké lyžovanie.

Lyžiarom je k dispozícii lyžiarsky vlek H-120, dĺžky 1 150 m s kapacitou 800 osôb/hod. a 2 zjazdovky. Z doplnkových služieb je to parkovisko s kapacitou 150 áut, bufet, požičovňa lyžiarskej výstroje a verejné WC.

Stredisko je majetkom obce Poruba, momentálne je v prenájme.

Stredisko má miestny až regionálny význam.

KANIANKA

Lyžiarsky vleč sa nachádza na okraji obce Kanianka v nadmorskej výške 300-800 m n. m. Ide o typ EPV 300 s prepravnou kapacitou 320 osôb/hod. a dĺžkou 400 m. Existuje tu aj možnosť večerného lyžovania. V blízkosti sa nachádza vodná nádrž, ktorá sa v lete využíva na kúpanie a rybolov.

Lyžiarsky vleč má len miestny význam.

Zoznam osobných horských dopravných zariadení v jednotlivých strediskách regiónu je v prílohe 12.

Problémy v oblasti OHDZ v regióne sú nasledovné:

- prevažne zastaralé a málo výkonné lyžiarske vleky, ktoré si vyžadujú náhradu za nové,
- z dôvodu vysokých investičných nákladov je nedostatok umelo zasnežovaných lyžiarskych tratí / v regióne sa umelo zasnežuje len v stredisku Remata/,
- dĺžka zimnej sezóny je relatívne krátka, čo znižuje efektívnosť investícií do OHDZ,
- len v niekoľko málo zimných strediskách je dostatočná a pravidelná údržba lyžiarskych tratí (nedostatok mechanizmov na úpravu tratí),
- nedostatočná doplnková vybavenosť niektorých lyžiarskych areálov (občerstvenie, WC, parkovisko ap.),
- nedostatočná propagácia možností lyžovania v regióne, predovšetkým v zahraničí,
- vysoké výkyvy v dopyte po lyžovaní počas sezóny i v rámci týždňa, čo má negatívny dopad na ekonomiku zimných stredísk cestovného ruchu.
- nárast cien vstupov odzrkadľujúci sa aj v raste cien za prepravu na OHDZ, čomu však nezodpovedá reálny kúpyschopný dopyt domáceho obyvateľstva.

1.40 Organizované podujatia

Región Horná Nitra žije čulým kultúrnym, spoločenským a športovým životom. V roku 2002 je podľa "Kalendára kultúrnych podujatí Horného Ponitria na rok 2002" plánovaných cca 300 podujatí. Z toho množstva podujatí uvádzame v prílohe len najvýznamnejšie, ktorých sa zúčastňujú aj účastníci cestovného ruchu, resp. ktoré vyvolávajú zvýšenú účasť na cestovnom ruchu.

Organizované podujatia sú vhodným doplnkovým programom pre krátkodobých aj dlhodobých návštevníkov regiónu. Majú tiež ekonomický význam pre mestá a obce v ktorých sa konajú (napr. kultúrne podujatia na zámku v Bojniciach, jarmoky ap.).

Najvýznamnejšie podujatia z hľadiska cestovného ruchu a zároveň najnavštevovanejšie sú podujatia organizované na Bojnicksom zámku. Z nich najvýznamnejší je Medzinárodný festival duchov a strašidiel, ktorý sa koná každoročne začiatkom mája. Problémom v prípade organizovaných podujatí je aj skutočnosť, že väčšina z nich je sústredená do mesiacov máj až august, nedostatok podujatí sa prejavuje v mimosezónnom období.

Prehľad o vybraných kultúrnych a športových podujatiach v regióne poskytuje príloha 13.

1.4 SÚČASNÝ TRH CESTOVNÉHO RUCHU

V roku 2001 bolo v okrese Prievidza 61 791 ubytovaných návštevníkov, z toho 48 466 osôb boli domáci návštevníci, čo je 75,2 % a 13 325 osôb boli zahraniční návštevníci (24,8 %). Uvedení návštevníci realizovali v okrese Prievidza 327 881 prenocovaní, z toho 230 948 prenocovaní pripadalo na domácich návštevníkov (70,4 %). Priemerný počet prenocovaní predstavoval 5,3 dňa, pričom priemerný počet prenocovaní v prípade zahraničných návštevníkov bol až 7,3. Uvedené ukazovatele, najmä pokiaľ ide o priemernú dĺžku pobytu, sú v rámci Slovenska nadpriemerné a ich výška je zrejme ovplyvnená rektatívne vysokou ubytovacou kapacitou kúpeľov Bojnice a dĺžkou kúpeľno-liečebného pobytu. Problémom je aj skutočnosť, že nie všetky existujúce ubytovacie zariadenia v okrese sú komerčne využívané a preto majú uvedené údaje nedostatočnú vypovedaciu schopnosť. Ubytovacie zariadenia v okrese Prievidza dosiahli v roku 2001 tržby za ubytovanie vo výške 89 233 000 Sk, pričom tržby za domácich návštevníkov tvorili 40 178 000 Sk (45 %) a tržby od zahraničných návštevníkov 49 055 000 Sk (55 %). Priemerná cena za ubytovanie domácich návštevníkov bola 174 Sk a priemerná cena za ubytovanie zahraničných návštevníkov bola 506 Sk. Uvedená skutočnosť je zrejme ovplyvnená tým, že zahraniční návštevníci uprednostňujú zariadenia vyššieho štandardu, ale aj tým, že niektoré zariadenia uplatňujú vo svojej cenovej politike duálne ceny. Uvedené údaje však zachytávajú len účastníkov pobytového cestovného ruchu, pričom na základe existujúcich atraktivít cestovného ruchu možno predpokladať, že prevahu v celkovej návštevnosti okresu majú jednodenní výletníci, resp. účastníci krátkodobých pobytov. S cieľom lepšie poznať trh cestovného ruchu v regióne zorganizovalo Slovensko - švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu v spolupráci s regionálnym združením cestovného ruchu Horná Nitra a Združenou strednou školou hotelových služieb a obchodu v Prievidzi terénny dotazníkový prieskum v letnej sezóne 2001 a v zimnej sezóne 2001/2002. Výsledky prieskumu sú uvedené v tabuľkách v prílohách 16 a 18.

V zimnej sezóne 2001/2002 bolo vyplnených 146 dotazníkov, z čoho 120 dotazníkov vyplnili návštevníci zo SR, t.j. 82 %. V zime je hlavným motívom návštevy pre Slovákov, ale aj zahraničných návštevníkov návšteva príbuzných a známych (38,5 % a 36,3 %). V prípade slovenských návštevníkov k ďalším najdôležitejším motívom patria kúpeľný pobyt, nákupy, návšteva pamiatok a dovolenka na horách. Zahraniční návštevníci uvádzajú kúpeľný pobyt, návštevu pamiatok, dovolenku na horách a nákupy.

Väčšina slovenských (32,5 %) aj zahraničných (50 %) návštevníkov sa pre návštevu regiónu rozhodla na základe odporúčania priateľov a známych, resp. na základe predchádzajúcej skúsenosti (37,5 % a 23,1 %). Z uvedeného vyplýva, že väčšina slovenských návštevníkov sa do regiónu opakovane vracia. Len malý počet návštevníkov prichádza do regiónu na základe ponuky cestovných kancelárií.

Positívne sa dá hodnotiť skutočnosť, že až pre 66,7 % slovenských a 77 % zahraničných návštevníkov

boli informácie o regióne dostatočné. Táto skutočnosť je zrejme ovplyvnená aj relatívne veľkým počtom rôznych brožúr a účasti zástupcov regiónu na viacerých výstavách cestovného ruchu.

Pre slovenských aj zahraničných návštevníkov je hlavným dopravným prostriedkom osobné auto (48,3 % a 46,1 %), pričom Slováci využívajú aj pravidelné autobusové linky a zahraniční návštevníci zase zájazdové autobusy.

Slovenskí návštevníci prichádzajú do regiónu pravidelne, resp. 1 - 2 razy do roka (67,5 %), v prípade zahraničných návštevníkov ide o prvú návštevu, resp. prichádzajú zriedkavo (65,4 %).

Slováci navštevujú región rovnako v lete aj v zime, resp. v mimosezónne (75,8 %) a zahraniční v zime (46,1 %) a 23 % v lete, resp. rovnako v lete aj v zime (23,1 %).

Z hľadiska dĺžky pobytu v prípade slovenských aj zahraničných návštevníkov prevažuje dlhodobý pobyt (viac ako 1 týždeň, spolu až 43,1 % návštevníkov), v prípade domácich návštevníkov nasledujú jednodenné výlety (24,2 %) a v prípade zahraničných návštevníkov krátkodobé pobyty do 7 dní (46,2 %).

Väčšina domácich a zahraničných návštevníkov využíva počas pobytu v zime ubytovanie u príbuzných a známych, potom nasleduje hotel/penzión, ubytovanie v súkromí a podnikové zariadenia. Len slovenskí návštevníci využívajú aj chatové osady, resp. vlastné rekreačné objekty.

Počas návštevy sa domácí účastníci v zime stravujú najmä v reštauráciách (36,7 %) a u príbuzných a známych (32,5 %). Zahraniční návštevníci vo väčšej miere uprednostňujú stravovanie v reštaurácii (61,5 %).

Pokiaľ ide o najčastejšie využívané služby v regióne, v prípade domácich aj zahraničných návštevníkov ide najmä o stravovacie služby (71,8 %). V prípade domácich návštevníkov je to ďalej kino, ubytovacie služby, zdravotnícke služby, informačné služby a strážené parkovisko. V prípade zahraničných návštevníkov ide o zmenárenské služby (80,8 %), ubytovanie (53,8 %), informačné služby (38,5 %), taxi službu a zdravotnícke služby. Len menší počet slovenských (26,7 %) a zahraničných (26,9 %) návštevníkov využilo služby lyžiarskych vlekov a bežeckých tratí.

Počas pobytu, aj keď ide o zimnú sezónu, väčšina domácich aj zahraničných návštevníkov navštevuje Bojnický zámok (45,8 %). Slováci v regióne vykonávajú zimné športy (24,2 %) a využívajú možnosť jazdy na koni. Zahraniční uprednostňujú zimnú turistiku (34,6 %) a jazdu na koni (6,9 %).

Spokojnosť so službami v regióne je predpokladom tvorby pozitívneho imidžu regiónu. Z prieskumu v zime vyplynulo, že predovšetkým zahraniční návštevníci (91,15 %) hodnotia ceny služieb ako primerané kvalite, veľmi spokojní sú s čistotou zariadení, v porovnaní s domácimi návštevníkmi je však nižšie percento spokojných zahraničných návštevníkov so správaním personálu a celkovou kvalitou služieb. V tejto oblasti sa zrejme prejavuje aj väčšia tolerancia zo strany slovenských návštevníkov. Napriek uvedenému sa prejavuje relatívne vysoké percento (od 88,4 % až 94,5 %) spokojných návštevníkov.

Skutočnosť, že výdavky návštevníkov a tým aj príjmy z rozvoja cestovného ruchu sú relatívne nízke, dokumentujú aj výsledky prieskumu. Väčšina domácich návštevníkov v zime (43,3 %) má výdavky na osobu a deň od 101 do 300 Sk a 22,5 % od 301 do 500 Sk. Zahraniční návštevníci majú vyššie výdavky, 38,5 % od 101 do 300 Sk a 42,3 % viac ako 500 Sk. Napriek uvedenému ide v porovnaní so slovenským priemerom (15 USD) o relatívne nízku úroveň výdavkov.

Pri celkovom hodnotení pobytu je pozitívne, že až 100 % zahraničných a 96,7 % domácich návštevníkov bude návštevu regiónu odporúčať svojim známym.

Z hľadiska segmentu trhu v prípade zimnej sezóny prevládali v skupine domácich návštevníkov ženy (56,7 %) a zahraničných muži (61,5 %). V celkovej návštevnosti prevládajú návštevníci vo veku od 18 do 30 rokov (38,5 % zahraničných) a vo veku od 31 do 50 rokov (41,7 % slovenských návštevníkov), t.j. veková kategória v produktívnom veku.

Zahraniční návštevníci boli najmä z Nemecka, Rakúska, Čiech, USA a Veľkej Británie. Cudzcinci svoj pobyt v regióne spájajú s návštevou vzdialenejších miest ako Trenčín, Žilina, Vysoké Tatry, Rajce Teplice, Turčianske Teplice, Banská Štiavnica a Kremnica a naopak mnohí zahraniční návštevníci z iných regiónov spájajú svoj pobyt na Slovensku s jednodenným výletom do regiónu Horná Nitra.

V letnej sezóne 2001 bolo spolu vyplnených 271 dotazníkov, z čoho 71 % tvorili respondenti zo SR. Motivácia návštevy sa v porovnaní so zimnou sezónou odlišuje. Hlavným motívom návštevy domácich účastníkov je dovolenka (37,8 %), potom návšteva príbuzných a známych (30,1 %), návšteva pamiatok a rekreačné aktivity (28 %). V prípade zahraničných návštevníkov pretrváva návšteva príbuzných a známych (54 %), dovolenka (41 %), návšteva pamiatok (21,7 %). Aj v prípade letnej sezóny je najrozhodujúcejším faktorom, ktorý vplýva na návštevníkov odporúčanie priateľov a známych, resp. predchádzajúca skúsenosť (spolu 75 % respondentov).

Aj v prípade letnej sezóny považuje až 79,4 % zahraničných a 73,1 % slovenských respondentov informácie o regióne za dostatočné, ale 18,1 % slovenských respondentov bolo s informáciami len čiastočne spokojných.

Aj v letnej sezóne prichádza väčšina návštevníkov (61,2 %) do regiónu autom, v tomto období však rastie počet slovenských, ale aj zahraničných návštevníkov, ktorí využívajú pravidelné autobusové linky a vlak.

Pokiaľ ide o pravidelnosť návštevy, rovnako ako v zime, aj v lete prevládajú u zahraničných respondentov tí, ktorí sú v regióne po prvý raz, prichádzajú zriedkavo, resp. maximálne 1 - 2 razy ročne (87,5 %). V prípade domácich návštevníkov prevládajú opakované návštevy (72,5 %), t.j. navštevujú región 1 - 2 razy ročne, resp. pravidelne.

Slovenskí respondenti v lete uviedli, že prichádzajú najmä v lete (56,5 %) a rovnako v lete aj v zime (40,4 %), pričom až 78,1 % zahraničných návštevníkov uvádza hlavné obdobie návštevy leto.

Z hľadiska dĺžky pobytu je situácia relatívne rovnaká v lete aj v zime. V prípade slovenských návštevníkov prevažujú pobyty dlhšie ako jeden týždeň (35,2 %), potom od 4 do 7 dní (26,9 %) a výrazne je zastúpená aj skupina jednodenných výletníkov (23,3 %). Aj v prípade zahraničných návštevníkov prevažujú dlhodobé pobyty (79,4 %), pričom skupina výletníkov je minimálne zastúpená (3,8 %).

Návštevníci zo SR využívajú rovnako ako v zimnej sezóne ubytovanie u príbuzných a známych (36,2 %), potom hotel/penzión (17,1 %) a ubytovanie v súkromí (12,4 %). Iná je situácia v prípade zahraničných návštevníkov, lebo až 35 % využíva hotel/penzión a 20 % ubytovanie v súkromí a rovnaký počet ubytovanie u príbuzných a známych.

V letnej sezóne väčšina slovenských aj zahraničných návštevníkov využíva stravovanie u príbuzných a známych (32 %), pričom zahraniční návštevníci využívajú vo väčšej miere možnosti stravovania v reštaurácii, resp. kombináciu stravovania v reštaurácii a individuálnu prípravu stravy (63 %). Slovenskí respondenti uprednostňujú individuálnu prípravu stravy (23,8 %) a reštaurácie, resp. kombináciu stravovania 41,9 % domácich návštevníkov.

Slovenskí návštevníci v regióne najčastejšie využívajú stravovacie služby (65,8 %), vodné športy a možnosti kúpania (45,5 %), strážené parkovisko (30,5 %) a informačné služby (21,7 %). Zahraniční návštevníci zase zmenárenské služby (49,9 %), stravovacie (48,6 %), strážené parkovisko (47,8 %), vodné športy a kúpanie (42,2 %).

K najčastejšie vykonávaným aktivitám v lete patrí rovnako ako v zime návšteva Bojnického zámku (spolu 63,7 %), v prípade slovenských návštevníkov sú ďalšími aktivitami pešia turistika (37,8 %), kúpanie v termálnej vode (36,7 %), návšteva ZOO (33,6 %), tenis (16,1 %) a len 15 % návštevníkov sa venuje cykloturistike. Zahraniční návštevníci sa ďalej venujú najmä kúpaniu v termálnej vode (49,9 %), pešej turistike (43,5 %), cykloturistike (19,2 %) a tenisu (16,6 %). Oveľa menej návštevníkov sa v porovnaní so zimnou sezónou venuje jazde na koni (spolu 4,7 %).

V letnej sezóne sa v porovnaní so zimnou sezónou prejavuje vyššia spokojnosť návštevníkov s cenami služieb, správaním personálu a s kvalitou služieb, nižšia úroveň spokojnosti sa však prejavuje s čistotou zariadení.

Rovnako ako v prípade zimnej sezóny, aj v letnej sezóne sa výdavky na osobu a deň pohybujú v prípade slovenských návštevníkov najmä v rozmedzí od 101 do 300 Sk (49,7 %) a rastie aj počet zahraničných návštevníkov s nižšími výdavkami, od 101 do 500.- Sk je to až 78 % zahraničných návštevníkov. Z uvedeného vyplýva, že v letnej sezóne dochádza k rastúcemu počtu návštevníkov, ktorí však majú relatívne nižšie výdavky v porovnaní so zimnou sezónou.

Aj v prípade letnej sezóny je veľmi vysoké percento (98,9 %) návštevníkov, ktorí budú návštevu odporúčať priateľom a známym.

Z hľadiska pohlavia, aj v prípade slovenských respondentov tvorili prevahu ženy (63,2 %) a v prípade zahraničných mužů (54 %).

V porovnaní so zimnou sezónou rastie v lete v prípade slovenských návštevníkov podiel mladšej generácie (do 18 rokov)-školské zájazdy a v prípade zahraničných návštevníkov zaznamenávame rast seniorov (nad 50 rokov), pričom naďalej je najpočetnejšia veková kategória v produktívnom veku.

Aj v letnej sezóne prichádza najviac zahraničných návštevníkov z Nemecka, Rakúska, Čiech, menej početná je skupina z Poľska a Maďarska.

Na základe uvedeného možno konštatovať, že existujúci trh cestovného ruchu je zameraný najmä na návštevu Bojnického zámku, využíva možnosti ubytovania u priateľov a známych, prichádzajú na základe odporúčania priateľov a známych, hostia sú spokojní s úrovňou informácií, ktoré majú pred príchodom do regiónu. Využívajú predovšetkým osobný automobil, sú relatívne spokojní s úrovňou a kvalitou služieb. Vďaka existencii kúpeľov sa v regióne realizujú najmä dlhodobé pobyty, pričom však ekonomické prínosy z rozvoja cestovného ruchu nie sú vzhľadom na výšku výdavkov dostatočné. Napriek existencii viacerých atraktív cestovného ruchu a možnosti vykonávania rekreačných aktivít v regióne, sa návštevníci venujú len obmedzenému množstvu aktivít. V letnej sezóne sa prejavuje rast návštevnosti s nižšími výdavkami a táto skutočnosť môže vyvolávať aj zvýšenú nespokojnosť najmä zahraničných návštevníkov s čistotou zariadení a celkovou kvalitou životného prostredia. Návštevníkom chýbajú kaviarne, bary a disco bary, pociťujú nedostatok kultúrnych podujatí, chýba im krytá plaváreň, detské ihriská a odporúčajú najmä zlepšiť čistotu v okolí kúpeľov a mesta a celkovú čistotu životného prostredia, rovnako upozorňujú na viaceré problémy v poskytovaní informácií priamo v regióne a v priestorovom značení na území regiónu.

Ako vyplýva z výsledkov prieskumu, k hlavným atraktivitám regiónu patria Bojnický zámok, ZOO Bojnice a termálne kúpalisko Chalmová, ktoré sú prevádzkované celoročne, termálne kúpalisko Čajka a vodná nádrž Nitrianske Rudno, ktoré sú v prevádzke v letnej sezóne. Z údajov o návštevnosti uvedených atraktivít (pozri prílohu 19) vyplývajú nasledovné závery:

1. Priemerný počet návštevníkov Bojnického zámku za rok sa v období rokov 1998 až 2001 pohybuje okolo 210 600, pričom najvyššiu hodnotu dosiahol v roku 1998. V štruktúre návštevníkov tvoria prevahu Slovinci, pričom ich podiel na celkovej návštevnosti v sledovanom období neustále klesá a to od 67,3 % v roku 1998 na 56,0 % v roku 2001. V prípade slovenských návštevníkov tvoria deti cca 40 %, pričom tento podiel v sledovanom období klesá. Z uvedeného vyplýva, že v prípade domácich návštevníkov rastie počet dospelých návštevníkov. Podiel detí v prípade

zahraničných návštevníkov sa v sledovanom období pohybuje okolo 32 % a je relatívne stabilný. Z hľadiska organizovaných podujatí je najnavštevovanejším podujatím Medzinárodný festival duchov a strašidiel, na ktorom sa celková návštevnosť v sledovanom období pohybuje od 25 032 v roku 2000 do 35 000 v roku 2002, pričom v sledovanom období neustále rastie. Podiel návštevnosti počas uvedeného podujatia na celkovej návštevnosti zámku je od 12,4 v roku 2000 do 15,8 % v roku 2001. Relatívne rýchlo rastie v sledovanom období počet návštevníkov na podujatí "Rozprávkový Bojnický zámok" z 4 627 v roku 2000 na 10 779 v roku 2002. V prípade tohto podujatia sa pohybuje podiel návštevníkov zo Slovenska od 89,4 % v roku 2000 do 74,1 % v roku 2002.

2. Návštevnosť ZOO sa v období rokov 1999 až 2001 za rok pohybuje od 376 073 v roku 1999 do 313 823 v roku 2002, pričom podiel detí na celkovej návštevnosti je stabilný a tvorí cca 42 %. Pokles celkovej návštevnosti ZOO v sledovanom období je poznačený predovšetkým poklesom životnej úrovne obyvateľov SR a uzavretím ZOO v marci 2001 kvôli slintačke v Európe a nedokončenému pavilónu opíc, ktorý je najväčšou atraktivitou ZOO

3. Návštevnosť kúpeľov Bojnice v období rokov 1999 až 2001 neustále rastie z 7 177 v roku 1999 na 7 901 v roku 2001 napriek tomu, že sa znižuje počet lôžok. Rast návštevnosti je spôsobený poklesom priemernej doby pobytu a rastom využiteľnosti kapacity zariadení, ktoré je cca 90 %. V štruktúre návštevníkov rastie podiel zahraničných návštevníkov 44 % v roku 1999 na 52 % v roku 2001, pričom zámerom kúpeľov je tento podiel v budúcnosti neustále zvyšovať.

4. Návštevnosť areálu termálneho kúpaliska Chalmová sa v období rokov 1999 až 2001 vyvíjala veľmi nerovnomerne a je ovplyvnená predovšetkým klimatickými podmienkami v letnej sezóne v jednotlivých rokoch, pretože podiel letnej sezóny na celkovej návštevnosti je cca 55 %. Počet návštevníkov sa v sledovanom období pohybuje od 75 929 v roku 2001 do 121 206 v roku 2000, pričom optimálna denná návštevnosť sa v súčasnosti vzhľadom na sprísnenie hygienických noriem znižuje.

5. Návštevnosť termálneho kúpaliska Čajka v Bojniciach zaznamenala v rokoch 1999 až 2001 pokles. Tu však zrejme zohráva hlavnú úlohu počasie. Napr. v roku 2001 v júni z tohto dôvodu poklesla návštevnosť z takmer 30 000 návštevníkov na 3 400.

Prehľad o návštevnosti vybraných zariadení cestovného ruchu poskytuje príloha 19.

Z uvedených výsledkov vyplýva, že prevahu návštevnosti regiónu tvoria návštevníci zo Slovenska, pričom v lete a počas organizovaných podujatí na zámku sú to predovšetkým rodiny s deťmi. V letnej sezóne ide o návštevníkov, ktorých výdavky sú relatívne nízke. V prípade pobytového cestovného ruchu návštevníci využívajú predovšetkým nekomerčné formy ubytovania. Zahraniční návštevníci sú predovšetkým kúpeľní hostia z nemecky hovoriacich krajín v produktívnom a seniorskom veku.

Z prieskumu tiež vyplývalo, že región má doposiaľ dobré meno na trhu cestovného ruchu.

Podnikateľské prostredie

Podnikateľské prostredie v regióne Hornej Nitry má všetky črty charakteristické pre podnikanie v cestovnom ruchu na Slovensku. Prevahu podnikov cestovného ruchu v regióne tvoria malé a stredné podniky cestovného ruchu, ktorých ekonomika je ovplyvnená predovšetkým vysokou úrovňou odvodovej zaťaženia, prejavuje sa v nich nízka profesionalita riadenia, avšak na druhej strane sú práve tieto podniky schopné rýchlejšie sa prispôbiť zmenám v dopyte. V regióne Hornej Nitry sa podobne ako v ostatných regiónoch Slovenska prejavuje nižšia ochota podnikateľských subjektov k spolupráci, pričom práve regionálna spolupráca môže priniesť synergické efekty z rozvoja cestovného ruchu v regióne. Problémom je tiež doposiaľ legislatívne nedoriešené postavenie regionálnych združení cestovného ruchu na Slovensku a spôsob ich financovania.

a) Združenia cestovného ruchu

V regióne Horná Nitra pôsobia v súčasnosti tri združenia, ktoré sa plne alebo čiastočne zaoberajú rozvojom cestovného ruchu. V cestovnom ruchu regiónu pôsobí aj celoslovenské združenie Magna Via. Na území regiónu boli založené "Združenie pre rozvoj regiónu Horná Nitra", "Regionálne združenie pre cestovný ruch Horná Nitra" a združenie cestovného ruchu "Mikroregión Hornonitrie", ktoré začína vyvíjať svoje aktivity len v súčasnosti.

Združenie pre rozvoj regiónu Horná Nitra vzniklo v roku 1994 a je neziskovou mimovládnu organizáciou, ktorá združuje mestá a obce, podnikateľské subjekty, banky (VUB, Unibanka), mimovládne organizácie, agentúry, vzdelávacie a zdravotnícke inštitúcie, basketbalové kluby. Cieľom tohto združenia je zlepšovanie života formou rozvoja priemyslu, kultúry, športu a školstva, zabezpečenie trvalej udržateľnosti rozvoja regiónu Horná Nitra a posilnenie sociálnej a ekonomickej stability regiónu Horná Nitra. Združenie má v súčasnosti dvoch pracovníkov.

Regionálne združenie pre cestovný ruch Horná Nitra vzniklo v roku 1995, má celoregionálnu pôsobnosť, pričom členmi združenia sú právnické a fyzické osoby, ktoré majú trvalé bydlisko alebo sídlo na území SR. Ciele združenia sú jasne definované a formulované nasledovne:

- Spolupracovať s podnikateľskými subjektami v oblasti cestovného ruchu,
- Spolupracovať s orgánmi štátnej správy a samosprávy,
- Organizovať, spolupracovať a zúčastňovať sa na výstavách a veľtrhoch cestovného ruchu,
- Vydávať alebo podieľať sa na vydávaní informačného bulletinu a

katalógu služieb v regióne,

- Koordinovať aktivity v oblasti cestovného ruchu v regióne podľa vypracovaných zámerov,

- Spolupracovať s inými združeniami, asociáciami, ktoré majú vzťah k cestovnému ruchu.

Činnosť združenia je financovaná z členských príspevkov, pričom ich výška je 1000.- Sk ročne pre mestá a právnické osoby a 500.- Sk ročne pre obce a fyzické osoby. K ďalším zdrojom financovania patria príspevky miest a obcí, štátne dotácie, dobrovoľné príspevky, granty podporných programov a iné zdroje.

Najväčším projektom, ktoré v roku 2001 realizovalo združenie bol projekt Bojnického cyklookruhu, na ktorý získalo združenie prostriedky z konta Globtel Bratislava a na propagáciu produktu prostriedky z Nadácie otvorenej spoločnosti.

Pokiaľ ide o personálne zabezpečenie usmerňovania rozvoja cestovného ruchu v regióne, v súčasnosti sa zaoberajú otázkami rozvoja cestovného ruchu 11 pracovníci, pričom dvaja sú v Regionálnom združení pre cestovný ruch Horná Nitra, dvaja sú v Združení pre rozvoj regiónu Horná Nitra, dvaja pracovníci sú na MsÚ Prievidza, dvaja v TIK Bojnice, a po jednom pracovníkovi na MsÚ Handlová a MsÚ Bojnice.

b) Spolupráca v oblasti regionálnych produktov

Región Horná Nitra sa zapája aj do spolupráce na dvoch veľkých celoslovenských projektoch cestovného ruchu a to "Magna Via" a "Matúšovo kráľovstvo"

Magna Via

Niektoré z kultúrno - historických pamiatok regiónu Horná Nitra sa v súčasnosti ponúkajú ako súčasť nadregionálneho produktu cestovného ruchu pod názvom Magna Via, ktorej mottom je "obnova historického mosta -spojenia európskych krajín", ktorá spája okresy Topoľčany, Partizánske a Prievidza. V rámci uvedenej iniciatívy bolo založené v roku 1999 občianske združenie Magna Via, Východiskom projektu je súbor historických obchodných ciest, ale najmä kráľovsko-cisárska poštová cesta, ktorá sa budovala v 16. stor. ako prvá a najdlhšia v Európe. Spájala Viedeň so Sedmohradskom a prechádzala piatimi súčasnými štátmi a to Rakúskom, Slovenskom, Ukrajinou, Maďarskom a Rumunskom. Jej dĺžka bola vyše 1000 km, z toho na Slovensku 496 km. Po celej trase bolo vybudovaných 56 kónských prepiahacích staníc. Prepravovali sa predovšetkým ľudia a pošta. Projekt Magna Via sleduje budovanie koridoru pre cestovný ruch sprevádzaný sloganom "Na kráľovskej ceste - kráľovské služby". Projekt spája mestá Bratislava, Trnava, Nitra, Topoľčany, Prievidza, Ružomberok, Liptovský Mikuláš, Poprad, Košice a Sobrance. K aktivitám združenia doposiaľ patrilo najmä vydanie propagačných materiálov, v roku 2000 organizovanie celoslovenskej konferencie o historickej ceste, z ktorej bol vydaný zborník najmä pre odbornú verejnosť a organizovanie putovnej výstavy zameranej na poštovú históriu v mestách Topoľčany, Partizánske, Prievidza a Bojnice. Uvedený produkt cestovného ruchu je doposiaľ skôr v rovine počiatočného rozvoja a jeho ďalší rozvoj je nutné podporovať na národnej a medzinárodnej úrovni. Na území regiónu Horná Nitra sa nachádza niekoľko informačných tabúľ, ktoré informujú o existencii trasy.

Matúšovo kráľovstvo

Matúšovo kráľovstvo je novým produktom aktívneho cestovného ruchu. Zakladá sa na bohatej a prítiažlivej feudálnej histórii, tajomných hradoch a zámkoch a povestami opradenom kraji.

Plánovaná oblasť pôsobnosti sa rozprestiera na západnej tretine Slovenska a spadá do nej cca 1100 miest a obcí.

Hlavnou črtou tohto produktu je možnosť prezentácie každého subjektu samostatne, ale zároveň pod spoločnou značkou Matúšovho kráľovstva. Spojenie do veľkého celku umožňuje osloviť a pritiahnúť oveľa väčšie množstvo turistov, ako by to bolo pri individuálnej propagácii a zároveň dosiahnuť aj výrazné predĺženie ich pobytu.

Podľa skúseností z okolitých štátov je práve združená prezentácia a hlavne ponuka zaujímavého produktu správnu cestou ku zvyšovaniu návštevnosti regiónov a s tým súvisiacich aktivít cestovného ruchu. Toto však umožňujú iba projekty väčšieho rozsahu.

Projekt Matúšovo kráľovstvo ponúka možnosť oživiť dávne povesti, tradície a históriu, propagovať podujatia, pamiatky a prírodné krásy, pritiahnúť turistov z okolitých štátov i kráľovstiev a pod spoločnou značkou budovať a rozvíjať turistickú infraštruktúru regiónu.

1.5 SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY, PRÍLEŽITOSTI A OHROZENIA ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU

Na základe analýzy primárnej a sekundárnej ponuky a súčasného stavu trhu cestovného ruchu resp. podnikateľského prostredia, možno vymedziť nasledovné silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia:

Silné stránky

- bohatý kultúrno-historický potenciál, Bojnický zámok a ZOO známe najmä na domácom na trhu cestovného ruchu,

- bohatý prírodný potenciál a existujúce chránené územia, osobitná mikroklíma,

- množstvo termálnych a minerálnych prameňov a ich kapacita pre ďalší rozvoj,

- Bojnické kúpele známe na medzinárodnom trhu cestovného ruchu,

- existujúca sieť turistických chodníkov, náučných chodníkov, cyklotrás,

- zapojenie regiónu do národného produktu cestovného ruchu Magna Via a Matúšovo kráľovstvo,

- dobrá informovanosť návštevníkov pred príchodom do regiónu,

- relatívne vysoká úroveň spokojnosti so službami v regióne,
- prijateľná cenová hladina služieb vzhľadom na ich kvalitu,
- organizované podujatia, ktoré sú známe na slovenskom a zahraničnom trhu cestovného ruchu,
- existujúce TIK v Bojniciach a Prievidzi a ich snaha koordinovať aktivity subjektov cestovného ruchu,
- relatívny dostatok ubytovacích kapacít v regióne,
- množstvo informačných brožúr a rôznych informačných letákov,
- pohostinnosť miestneho obyvateľstva,
- rekonštruované historické objekty a námestie v Prievidzi a Bojniciach,
- výhodná poloha regiónu vzhľadom na dopytové centrá a to Bratislava, Budapešť, Krakov,
- pravidelná prezentácia regiónu na výstavách a veľtrhoch cestovného ruchu,
- zánietenosť pracovníkov združení a miestnej štátnej správy a samosprávy v oblasti podpory rozvoja cestovného ruchu,
- existencia zimných stredísk cestovného ruchu,
- v prípade ubytovaných návštevníkov prevláda dlhodobý pobyt,
- región ponúka veľa rekreačných aktivít od zimných športov pre nenáročných klientov, cez turistiku, rybolov, poľovníctvo, poznávanie kultúry, cykloturistiku, kúpanie a vodné športy, paragliding, poznávanie prírody, kultúry, účasť na športových a kultúrnych podujatiach, jazda na koni a hippoterapia a pod.

Slabé stránky

- excentrická poloha v rámci Slovenska a tým aj nedostatočná dopravná dostupnosť regiónu z niektorých regiónov Slovenska a zo zahraničia,
- nedostatočná kvalita ciest v rámci regiónu,
- sústredenie návštevnosti predovšetkým v priestoroch zámku, ZOO a kúpeľov,
- koncentrácia návštevnosti v regióne najmä na letnú sezónu a relatívne veľmi krátke obdobie zimnej sezóny,
- nedostatočná údržba a priestorové značenie turistických a náučných chodníkov,
- nedostatok kultúrnych podujatí v mimosezónnom období,
- divoké skládky, rozmanitosť architektonického stvárnenia objektov, predovšetkým na vidieku, čo znehodnocuje kvalitu prostredia,
- nekomplexné marketingové aktivity, absencia jednotného imidžového propagačného materiálu, nedostatočne spracované propagačné materiály zamerané na ponuku produktu cestovného ruchu,
- nejednotný priestorový informačný systém a absencia aktuálnych informácií v čase,
- nedostatočná infraštruktúra zariadení doplnkových služieb, nedostatok hygienických zariadení pre návštevníkov,
- nedostatočná spolupráca podnikateľských subjektov v regióne, najmä v koordinácii podujatí, v spoločnej propagácii a využívaní existujúcich zariadení,
- nedostatočná starostlivosť o kultúrne pamiatky, historické parky, mnohé pamiatky, najmä sakrálné nie sú bežne dostupné pre návštevníkov,
- absencia špecializovaných útvarov plánovania rozvoja cestovného ruchu na úrovni okresných úradov a VÚC,
- nevhodná štruktúra ubytovacích zariadení, chýbajú ubytovacie zariadenia vyššieho štandardu, existencia nelegálnych foriem ubytovania, nedostatočné komerčné využívanie existujúcich ubytovacích zariadení,
- problémy v kvalite poskytovaných ubytovacích a stravovacích zariadení, relatívne stereotypná ponuka jedál a nápojov,
- absencia silnej cestovnej kancelárie zameranej na aktívny zahraničný cestovný ruch, ktorá by ponúkala regionálny produkt cestovného ruchu,

Príležitosti

- doriešenie dopravného napojenia Prievidze a Bojníc na hlavné cestné trasy,
- prijatie legislatívnych zámerov v zmysle národného programu rozvoja cestovného ruchu o postavení a financovaní regionálnych združení cestovného ruchu,
- využitie baníckych tradícií v ponuke regionálneho produktu cestovného ruchu,
- oživenie a prezentácia remeselných výrobcov, prezentácia výroby tradičných alkoholických nápojov v regióne,
- známe osobnosti, ktoré sa narodili v regióne a mohli by prebrať záštitu nad kultúrnymi a športovými podujatiami,
- rast záujmu obyvateľstva o zdravý spôsob života, pobyt v prírodnom prostredí, pobyt pri vodných plochách v letnej sezóne, všeobecný rast záujmu o tzv. kultúru tela,
- pozitívny demografický vývoj v regióne,
- útlm priemyselných aktivít môže prispieť k skvalitňovaniu životného prostredia v regióne

Ohrozenia

- pokles životnej úrovne slovenského obyvateľstva, ktorý je hlavným segmentom trhu v regióne Horná Nitra,
- útlm ťažobného priemyslu v prípade nedostatočného vytvárania pracovných príležitostí v iných odvetviach môže prispieť k rastu nezamestnanosti so všetkými negatívnymi dôsledkami pre rozvoj regiónu,
- nízka cenová hladina cien v zariadeniach cestovného ruchu v súvislosti s existujúcim segmentom trhu a

štandardom niektorých zariadení nevytvára dostatočné zdroje na modernizáciu a rekonštrukciu zariadení,

- chýbajúce napojenie regiónu na hlavné dopravné európske trasy,
- nedostatočná podpora rozvoja cestovného ruchu zo strany štátu, absencia jasne definovanej politiky štátu v rozvoji cestovného ruchu,
- nedostatočná podpora malého a stredného podnikania,
- rozvoj konkurencie v kúpeľníctve vďaka vstupu zahraničného kapitálu, najmä v Trenčiansko-piešťanskom regióne.

2. STRATÉGIA ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU

Na základe analýzy súčasného stavu a problémov rozvoja cestovného ruchu v regióne Horná Nitra možno poslanie regiónu Horná Nitra formulovať nasledovne:

Umožniť návštevníkom regiónu aktívne a zdravo tráviť voľný čas s využitím tradícií Bojnického zámku, kultúrno-historického potenciálu, množstva minerálnych a termálnych prameňov a poznávania tradícií baníctva.

Vychádzajúc z potenciálu cestovného ruchu regiónu, reprezentovaného primárnou a sekundárnou ponukou, navrhujeme, aby sa stratégia cestovného ruchu regiónu Horná Nitra zamerala na nasledové nosné formy rozvoja cestovného ruchu:

- kultúrno-poznávací cestovný ruch, zameraný na hlavné pamätihodnosti, atraktivitu, kultúrne a ostatné podujatia organizované v regióne, vrátane využitia baníckych tradícií regiónu;
- kúpeľno - rekreačný cestovný ruch využívajúci liečivé termálne vody v kúpeľoch Bojnica a potenciálne ostatné minerálne a termálne pramene so zameraním na pobyt pri vode, verejne prístupné termálne kúpaliská, vodné nádrže a aquapark.

K doplnkovým formám rozvoja cestovného ruchu by mali patriť:

- športovo-rekreačný cestovný ruch spojený s aktívnym pohybom (turistika, cykloturistika, bežecké a zjazdové lyžovanie, jazdectvo);
- vidiecky cestovný ruch a agroturistika, najmä v tých oblastiach regiónu, kde sú pre to vhodné prírodné a ostatné predpoklady;

Z poslania regiónu vyplývajú nasledovné strategické ciele rozvoja cestovného ruchu v regióne Horná Nitra:

- zvýšiť kvalitu poskytovaných služieb účastníkom cestovného ruchu v regióne, vrátane komplexnosti poskytovaných služieb,
- zabezpečiť zvýšenie návštevnosti regiónu a tým dosiahnuť aj lepšie ekonomické zhodnocovanie rekreačného potenciálu regiónu prostredníctvom cestovného ruchu,
- zabezpečiť rozptyl návštevníkov z existujúcich miest sústredeného cestovného ruchu do ďalších oblastí regiónu,
- využiť existujúcu kapacitu termálnych a minerálnych prameňov pre rozvoj kúpania pre širokú verejnosť,
- oživiť a mapovať banícke tradície regiónu,
- zabezpečiť rast výdavkov návštevníkov regiónu, najmä ponukou animačných aktivít a tvorbou regionálneho produktu cestovného ruchu,
- vytvoriť efektívnu regionálnu organizačnú štruktúru cestovného ruchu a dôsledne koordinovať činnosť subjektov zainteresovaných na rozvoji cestovného ruchu.

Podrobnejšie sa stratégiou rozvoja cestovného ruchu regiónu zaoberáme v ďalších častiach štúdie.

2.1 VYUŽITIE POTENCIÁLU PRIMÁRNEJ PONUKY

Bohatý potenciál primárnej ponuky je doposiaľ z hľadiska cestovného ruchu nedostatočne využitý. Preto navrhujeme zamerať sa na tieto hlavné oblasti:

Chránené územia a náučné chodníky

Je potrebné, aby sa prírodné atraktivity vo väčšej miere stali súčasťou regionálneho produktu cestovného ruchu, aby bola zabezpečená ich propagácia a ponuka, najmä pre zahraničných návštevníkov. Tiež je potrebné zlepšiť ich priestorové značenie a informácie.

Nedostatkom náučných chodníkov je predovšetkým absencia informačného priestorového značenia v miestach sústredeného cestovného ruchu v regióne, ktorý by informoval o ich existencii potenciálnych záujemcov. Z prehľadu náučných chodníkov vyplýva, že hlavnými nástupnými centrami na viaceré z nich sú Bystričany a Nitrianske Pravno. Vzhľadom na koncentráciu návštevníkov v Bojniciach a Prievidzi, v letnej sezóne tiež v Chalmovej a Nitrianskom Rudne, bolo by vhodné informovať a usmerniť návštevníkov v týchto strediskách cestovného ruchu na uvedené dve obce vhodným priestorovým značením.

Problémom sú aj často nedostatočne udržiavané informačné tabule na náučných chodníkoch a nedostatok drevených prístreškov a odpočívadiel pre turistov. Vzhľadom na viacerých správcov náučných chodníkov je potrebné koordinovať ich činnosť a súčasne hľadať možnosti združovania finančných prostriedkov na ich rozširovanie, údržbu a tvorbu priestorového informačného systému. Zároveň treba využiť náučné chodníky na animačné aktivity zamerané na starostlivosť o les, flóru a faunu.

Klimatické a hydrologické podmienky

Keďže Prievidzská kotlina má priaznivé klimatické pomery a navyše je tu výskyt termálnych prameňov,

je potrebné rozširovať ponuku pre návštevníkov regiónu spojenú s pobytom pri vode (či už pri vodných nádržiach alebo v areáloch termálnych kúpalísk).

Pokiaľ ide o nové vodné nádrže využiteľné pre cestovný ruch, možno rátať s plánovanou vodnou nádržou pri obci Lehota pod Vtáčnikom (bližšie sa ňou zaoberáme v časti investično-technické opatrenia).

Ďalšou rezervou rozvoja cestovného ruchu sú dosiaľ nevyužívané termálne pramene. Po dôkladnej analýze všetkých relevantných faktorov, by bolo treba nájsť vhodnú lokalitu na zriadenie aquaparku v regióne. V súčasnosti sa pripravujú na Slovensku v spolupráci s Fínskom aquaparky v Banskej Bystrici, Poprade a Petržalke. Vhodné by bolo vyvinúť úsilie na zapojenie sa aj regiónu Horná Nitra do týchto aktivít. Výhodou v tomto prípade je výskyt termálnej vody, čím by sa znížili prevádzkové náklady aquaparku.

Kultúrno - historický potenciál

Rezervy sú aj vo využívaní kultúrno-historického potenciálu regiónu pre cestovný ruch. Zameriame sa na niektoré z nich,

a) Historické parky

Historické parky nie sú dostatočne využívané účastníkmi cestovného ruchu. Je to z dôvodu uzavretia parkov pre verejnosť, resp. ich nedostatočnej údržby a starostlivosti spôsobenej nedostatkom finančných prostriedkov. Je preto potrebné v prvom rade zabezpečiť dostatok finančných prostriedkov na ich obnovu a údržbu a následné využitie v cestovnom ruchu. Vyžaduje to tiež ich zvýšenú propagáciu v rámci regionálneho cestovného ruchu.

b) Využitie baníckych tradícií

Využívanie baníckych tradícií by sa malo uberať dvomi smermi:

a) využitie tradícií v oblasti dolovania zlata na Hornej Nitre,

b) využitie tradícií hnedouhoľného baníctva.

Pri využívaní tradícií zlatokopectva je potrebné nadviazať na doteraz existujúce aktivity (napr. ryžovanie zlata za účasti odbornej a laickej verejnosti), pripraviť vhodné propagačné materiály a zahrnúť tieto lokality do turistických trás, cyklotrás, náučných chodníkov ap.

V oblasti histórie hnedouhoľného baníctva by bolo vhodné zriadiť Banské múzeum, spojené s možnosťou fárania do existujúcej bane. Bližšie sa týmto návrhom zaoberáme v časti "Opatrenia investično - technického charakteru."

c) Osobnosti regiónu

Skutočnosť, že región je rodiskom známych osobností, sa v ponuke regiónu doposiaľ nedostatočne využíva. Región je najviac navštevovaný, (s výnimkou kúpeľov), v letnej sezóne. K zmierneniu negatívneho vplyvu sezónnosti by prispelo organizovanie napr. veľkých tenisových podujatí, (nie však pre profesionálov), pod záštitou Miloša Mečira a Karin Habšudovej , alebo operných dní pod záštitou Petra Dvorského. Uvedené podujatia by sa mali organizovať najmä v mimosezónnom období, najmä v októbri a apríli, resp. máji. Mohlo by ísť o sériu podujatí, ktoré by v relatívne dlhšom časovom období prilákali viac návštevníkov a súčasne by prispeli k spokojnosti kúpeľných hostí, pre ktorých je charakteristický dlhodobý pobyt.

2.2 SKVALITNENIE A ROZŠÍRENIE SEKUNDÁRNEJ PONUKY

Využitie prírodného a kultúrno-historického potenciálu úzko súvisí s existenciou zodpovedajúcej materiálno-technickej základne cestovného ruchu. Táto vo významnej miere ovplyvňuje aj ekonomické výsledky cestovného ruchu. Dostatočná kapacita, vhodná štruktúra a vyhovujúca kvalita zariadení cestovného ruchu, pozitívne ovplyvnia budúci rozvoj cestovného ruchu v regióne Horná Nitra. Pôsobenie tejto vybavenosti môžu umocniť aj organizované podujatia, ktoré pritiahnu návštevníkov z domova i zo zahraničia.

Ubytovacie zariadenia

V oblasti ubytovacích zariadení by sa ďalší rozvoj cestovného ruchu v regióne mal zamerať na tieto oblasti:

- rozšírenie ubytovacej kapacity v meste Bojnice; predovšetkým na uspokojenie dopytu v špičke letnej sezóny, kedy existujúce kapacity nepostačujú,
- zlepšenie štruktúry ubytovacích zariadení v prospech vyššieho štandardu;
- zvýšenie kvality poskytovaných ubytovacích služieb, okrem iného aj rekonštrukciou zariadení nezodpovedajúcich súčasným požiadavkám účastníkov cestovného ruchu,
- komerčné využívanie existujúcich rekreačných zariadení a objektov individuálnej rekreácie.

Stravovacie zariadenia

Na úseku stravovacích zariadení je potrebné v rámci stratégie cestovného ruchu zamerať sa na:

- rozšírenie kapacít stravovacích zariadení v sezóne, aby stačili uspokojovať zvýšený dopyt v sezóne;
- zvýšiť kvalitu poskytovaných služieb v stravovacích zariadeniach;
- zabezpečiť rovnomernejšie rozmiestenie stravovacích zariadení v regióne v súlade s ponukou ostatných služieb cestovného ruchu,
- výraznejšie diferencovať ponuku jedál a nápojov v jednotlivých reštauračných zariadeniach.

Športovo-rekreačné zariadenia

V rozvoji cestovného ruchu v regióne Horná Nitra budú zohrávať čoraz väčšiu úlohu športovo-rekreačné zariadenia. Pôjde o športovo-rekreačné zariadenia doplnkového charakteru, ako sú ihriská, sauny, fitness centrá, wellness, požičovne športových potrieb, jazdeckvo a pod. Účelom budovania týchto zariadení v regióne je poskytnúť návštevníkom alternatívu k hlavným činnostiam, ktorými sú najmä kúpanie v termálnej vode a návšteva Bojnického zámku a ZOO v lete a lyžovanie v zime.

Kultúrno-spoločenské zariadenia

Určitým problémom, ktorý je potrebné v stratégii riešiť, je účelné využitie voľného času návštevníkov mesta Bojnice, predovšetkým v prípade nepriaznivého počasia, respektíve po skončení jednej z hlavných aktivít, ktorou je kúpanie v termálnej vode. V tomto smere môžu svoju úlohu zohrať kultúrno-spoločenské zariadenia poskytujúce širokú paletu kultúrno-spoločenských aktivít pre deti, mládež i dospelých.

Organizované podujatia

Na spiestrenie pobytu návštevníkov je potrebné počas letnej sezóny rozšíriť ponuku organizovaných podujatí, ktoré uspokojia potreby rôznych skupín návštevníkov. Do organizácie podujatí by mali byť zainteresované viaceré subjekty (turistické informačné kancelárie, mestské a obecné úrady, kultúrno-spoločenské zariadenia, záujmové združenia). Pritom možno využiť aj námety uvedené v časti o osobnostiach, ktoré pochádzajú z tohto regiónu.

Najmä na obdobie hlavnej turistickej sezóny je potrebné spracovať kalendárium podujatí v regióne a zabezpečiť jeho rozsev medzi návštevníkmi i obyvateľmi regiónu

2.3 SPOLUPRÁCA SUBJEKTOV PODIEĽAJÚCICH SA NA ROZVOJI CESTOVNÉHO RUCHU

Jedným z hlavných problémov rozvoja cestovného ruchu na Slovensku je nedostatočná spolupráca subjektov podieľajúcich sa na rozvoji cestovného ruchu a to na miestnej, regionálnej i celoštátnej úrovni. Bez aktívnej spolupráce všetkých subjektov, ktorí sa podieľajú na rozvoji cestovného ruchu nemožno dosiahnuť požadované ciele.

Spolupráca v cestovnom ruchu na regionálnej úrovni musí vychádzať z navrhovanej stratégie rozvoja cestovného ruchu regiónu

Ak má byť spolupráca v cestovnom ruchu na regionálnej úrovni efektívna, je potrebné splniť niekoľko podmienok:

- spolupráca musí byť výhodná pre všetky zúčastnené subjekty,
- musia byť stanovené jasné ciele, ktoré sa majú dosiahnuť. Tieto ciele by mali byť časovo termínované, resp. pokiaľ možno kvantifikovateľné,
- v rámci spolupráce majú byť za každý subjekt vyčlenené osoby, ktoré sú zodpovedné za plnenie prijatých úloh v rámci spolupráce,
- vyžaduje sa intenzívna forma komunikácie medzi príslušnými subjektami tak, aby sa prípadné problémy spolupráce riešili už v zárodku,
- spolupráca musí mať vhodnú právnu formu, v rámci ktorej sú stanovené presné pravidlá a personálne, finančné a technické zabezpečenie.

Na základe analýzy súčasného stavu rozvoja cestovného ruchu v regióne, možno hlavné oblasti spolupráce definovať nasledovne:

- zvyšovanie kvality služieb cestovného ruchu v zariadeniach i strediskách cestovného ruchu,
- realizácia marketingových aktivít cestovného ruchu na miestnej a regionálnej úrovni a vo vzťahu k zahraničiu,
 - sústredovanie finančných prostriedkov na realizáciu aktivít stanovených v rámci spolupráce.

2.31 Navrhovaná organizačná štruktúra cestovného ruchu v regióne

V regióne Horná Nitra sa prejavuje, podobne ako v ostatných regiónoch Slovenska, problém absencie efektívnej regionálnej organizačnej štruktúry. Práca pracovníkov je založená na dobrovoľnosti a nie je profesionalizovaná. Na území regiónu pôsobia tri združenia, ktorých činnosť je buď výlučne, alebo len sčasti zameraná na rozvoj cestovného ruchu. Vzhľadom na potenciál regiónu a efektívne využívanie personálnych a finančných zdrojov treba zväziť vznik jedného silného regionálneho združenia cestovného ruchu Hornej Nitry, ktorého činnosť by zabezpečovalo v súčasnosti existujúcich 10 pracovníkov.

V zmysle prijatého národného programu rozvoja cestovného ruchu v SR by mala byť činnosť tohto združenia financovaná z kúpeľných a rekreačných poplatkov, z dotácie z centralizovaných štátnych zdrojov, z členských príspevkov, z grantov, podporných programov EÚ a iných zdrojov.

V prípade Regionálneho združenia pre cestovný ruch Horná Nitra by mali byť členmi rozhodujúci prevádzkovatelia zariadení cestovného ruchu a to zámok Bojnice, kúpele Bojnice, ZOO, múzea a galérie, kultúrno-spoločenské zariadenia, strediská Chalmová, Nitrianske Rudno, obce v regióne, ale najmä Nitrianske Pravno, Kľačno, Tužina, Zemianske Kostolány, Čereňany, Bystričany, Koš, Lehota pod Vtáčnikom, Kanianka, Lazany, Ráztočno, Valaská Belá a mestá Bojnice, Prievidza, Handľová a Nováky. Samozrejme, že členmi združenia by mali byť aj ostatné inštitúcie ako napríklad CHKO Ponitrie, poľovnícke združenia, Združená stredná škola obchodu a hotelových služieb v Prievidzi, ľudovo umelecké súbory v regióne, taxi služba, ale aj Hornonitrianske bane, ktoré prevádzkujú rekreačné zariadenia v regióne, a tiež preto, že banícke tradície treba využiť v tvorbe regionálneho

produktu cestovného ruchu.

Pri spracovaní návrhu organizačnej štruktúry cestovného ruchu treba vychádzať z týchto postulátov:

- a) organizačná štruktúra má byť pokiaľ možno jednoduchá a prehľadná,
- a) ďalej má vychádzať z osvedčených organizačných štruktúr cestovného ruchu doma i v zahraničí,
- a) zabezpečiť maximálny priestor pre samostatné rozhodovanie samosprávnych orgánov i jednotlivých podnikateľských subjektov,
- d) umožniť využitie synergického účinku spolupráce pre aktivizáciu rozvoja cestovného ruchu,
- e) prispieť k optimálnemu využitiu finančných prostriedkov, ktoré sú k dispozícii na podporu cestovného ruchu,
- f) uľahčiť a skvalitniť prácu pracovníkov miestnej samosprávy a štátnej správy na úseku koordinácie a riadenia cestovného ruchu v rámci svojej pôsobnosti.

Na úrovni regiónu navrhujeme nasledovnú organizačnú štruktúru:

Schéma 1

Touto organizačnou štruktúrou nie je dotknutý výkon samosprávy. Pokiaľ nie je schválený zákon o združeníach cestovného ruchu, ktorý by mal zakotviť aj povinnosť vytvárania zodpovedajúcich organizačných štruktúr cestovného ruchu, je účasť dobrovoľná a založená na snahe prispieť k jeho rozvoju.

2.32 Princípy tvorby a fungovania organizačnej štruktúry

Pri tvorbe organizačnej štruktúry cestovného ruchu regiónu Horná Nitra doporučujeme vychádzať z nasledovných princípov:

- a) členstvo v združení, ako aj spolupráca mimo združenia je zásadne dobrovoľná,
- a) nie je nevyhnutné aby členmi združenia museli byť všetky subjekty podieľajúce sa na rozvoji cestovného ruchu ak o to neprejavia záujem. Spolupráca s nimi je možná aj mimo združenia, resp. len pri určitých aktivitách,
- a) členovia združenia musia priebežne dostávať maximum informácií o aktivitách združenia, o nakladaní s finančnými prostriedkami i argumenty o výhodnosti spolupráce v rámci združenia,
- d) pri založení združenia je potrebné dohodnúť, ktoré úlohy sa budú realizovať v krátkom časovom období (akčný plán na 1-2 roky) a ktoré úlohy budú dlhodobé. Pritom by sa malo vychádzať zo spracovanej stratégie rozvoja cestovného ruchu, resp. z budúcej marketingovej koncepcie rozvoja cestovného ruchu,
- e) činnosť združenia sa musí opierať o schválený rozpočet.

Pritom sú tu dve možnosti:

- a) Schváli sa najprv celková výška rozpočtu (t.j. koľko disponibilných finančných zdrojov je schopné združenie zabezpečiť v danom roku). Od výšky rozpočtu sa potom odvíja počet a druh aktivít združenia v príslušnom roku,

b) Navrhnu sa najaktuálnejšie úlohy a činnosti združenia v danom roku spolu s predpokladanými nákladmi na ich zabezpečenie. Na základe toho sa stanoví výška členských príspevkov, resp. iných finančných zdrojov (napr. združené prostriedky, dotácia mesta a obcí a pod.),

f) činnosť združenia sa musí profesionalizovať. To znamená, že aspoň jeden pracovník sa bude venovať plne úlohám vyplývajúcim z uznesení združenia cestovného ruchu (najvhodnejšie by bolo, aby to bol vedúci turistickkej informačnej kancelárie),

g) postupne sa snažiť zapojiť do združenia aj ďalšie subjekty (najmä obce), aby sa dosiahli čo najvyššie efekty z jeho činnosti.

2.33 Ciele a obsah činnosti združenia

Základný cieľ združenia cestovného ruchu spočíva v zabezpečení, resp. vybudovaní konkurencieschopnosti regiónu Horná Nitra voči iným konkurentom. S tým súvisia tri ťažiskové úlohy:

- a) cieľovo a kvalitatívne orientovaný rozvoj ponuky,
- b) účinný marketing smerom navonok i dovnútra,
- c) smerovanie a formovanie rozvoja regiónu k jeho dlhodobému prosperovaniu a schopnosti prežitia.

Na dosiahnutie týchto cieľov bude musieť združenie cestovného ruchu zabezpečovať nasledovné úlohy:

- a) úlohy orientované na tvorbu ponuky
 - ovplyvňovanie formovania a rozvoja ponuky regiónu,
 - usporadúvanie podujatí a akcií,
 - udržiavanie turistickej infraštruktúry (napr. údržba turistických chodníkov),
 - udržiavanie cyklotrás, tvorba a údržba priestorového informačného systému v regióne.
- b) prevádzkové úlohy
 - prevádzka turistických informačných kancelárií,
 - vybavovanie pripomienok, želaní, upozornení a sťažností účastníkov cestovného ruchu,
 - vypracovanie a spravovanie ročného rozpočtu (vrátane plánu aktivít a výdavkov na jednotlivé opatrenia).
- c) úlohy v oblasti politiky cestovného ruchu
 - prepojenie právnických a fyzických osôb zainteresovaných na cestovnom ruchu,
 - tvorba politiky cestovného ruchu a účasť na jej realizácii,
 - presadzovanie spoločných lokálnych záujmov v oblasti cestovného ruchu,
 - partner pre diskusiu v otázkach cestovného ruchu pre obyvateľstvo a výchova obyvateľstva k cestovnému ruchu,
 - podpora kultúrneho, folklórneho, spoločenského a športového života,
 - zabezpečenie postavenia a účelnej integrácie cestovného ruchu v rámci miestneho a regionálneho hospodárstva,
- d) úlohy v oblasti marketingu
 - tvorba regionálnej koncepcie marketingu ako základu pre dlhodobé, strednodobé a krátkodobé marketingové aktivity,
 - cieľovo orientovaná realizácia marketingu cestovného ruchu doma i v zahraničí.
 - prezentácia regiónu na výstavách a veľtrhoch cestovného ruchu v Čechách, Poľsku, Maďarsku a v nemecky hovoriacich krajinách,
 - zabezpečenie tvorby a distribúcie regionálnych propagačných prostriedkov.

2. 34 Úlohy jednotlivých subjektov v združení cestovného ruchu

Každý subjekt, ktorí bude v združení cestovného ruchu má svoje nezastupiteľné miesto v podpore rozvoja cestovného ruchu.

Mestské a obecné úrady

Mestské a obecné úrady vo vzťahu k cestovnému ruchu plnia úlohy orgánov miestnej samosprávy. Ich pôsobnosť je vymedzená príslušnými legislatívnymi predpismi.

Turistické informačné kancelárie

Úlohy turistických informačných kancelárií sú uvedené podrobne v stanovách Asociácie informačných centier Slovenska.

Podnikateľské subjekty v cestovnom ruchu

Podnikateľské subjekty v cestovnom ruchu môžu v rozhodujúcej miere ovplyvniť rozvoj cestovného ruchu, a to ako v pozitívnom, tak aj v negatívnom zmysle.

Aby sa zabezpečil rozvoj cestovného ruchu v regióne v žiadúcom smere, je potrebné, aby podnikateľské subjekty:

- analyzovali požiadavky účastníkov cestovného ruchu z kvantitatívneho i kvalitatívneho hľadiska a prispôbovali im poskytované služby,
- vytvárali komplex na seba nadväzujúcich služieb a umožnili tak účastníkom cestovného ruchu komplexnejšie uspokojiť svoje potreby v rámci cestovného ruchu,
- v rámci cenovej politiky sledovali ceny konkurencie, analyzovali dopad úpravy cien vlastných služieb, pružne reagovali na sezónne výkyvy v dopyte, koordinovali vzájomne svoje ceny,
- v rámci združenia sústreďovali finančné prostriedky najmä na krytie nákladov súvisiacich so zabezpečením stratových, avšak z hľadiska účastníka nevyhnutných doplnkových služieb, a na spoločnú propagáciu

Ostatné subjekty v regióne Horná Nitra

Medzi ostatné subjekty, ktoré môžu podporiť rozvoj cestovného ruchu patria tie, ktoré síce nepodnikajú alebo nepôsobia priamo v cestovnom ruchu, ale určitou mierou ho dokážu ovplyvniť. Sú to najmä:

- kultúrne inštitúcie,
- športové organizácie a športové kluby,
- farské úrady,
- mimovládne organizácie a ďalšie.

Kultúrne inštitúcie je potrebné zapojiť predovšetkým do organizovania kultúrno-spoločenského života pre účastníkov cestovného ruchu. Sú tu široké možnosti od premietania filmov (aj v prírodnom amfiteátri), diskotéky, súťaže, ochotnícke divadelné podujatia, folklórne vystúpenia, ukážky ľudových remesiel a pod. V tejto oblasti by mali úzko spolupracovať s turistickou informačnou kanceláriou.

Podobnú úlohu by mali zohrať športové organizácie pri organizovaní športových súťaží, zariadení a prevádzke športových škôl (napr windsurfingu, plávania, lyžovania a pod.), poskytovanie ihrísk a plôch za úhradu a pod. Spoluprácu s nimi by mala tiež podchytiť turistická informačná kancelária.

Farské úrady. Prostredníctvom miestneho farára sa môže pozitívne ovplyvniť verejná mienka a vzťah miestneho obyvateľstva k cestovnému ruchu. Farár sa tiež môže aktívne podieľať na organizovaní najmä kultúrno-spoločenských akcií, ktoré sú zároveň príťažlivé pre účastníkov cestovného ruchu (príklad zo združenia cestovného ruchu Mariková, kde farár je dokonca predsedom združenia).

Mimovládne organizácie začínajú nadobúdať v živote obcí, miest a regiónov čoraz väčší význam. Mnohé z nich podchycujú dobrovoľníkov z radov občanov, chránia životné prostredie, ktoré je dôležité aj pre cestovný ruch, dokážu získať finančné prostriedky z domácich i zahraničných zdrojov na projekty rozvoja obce i strediska cestovného ruchu. Majú kontakty na dobrovoľníkov z rôznych oblastí doma i v zahraničí.

2.4 EKONOMICKÉ A MIMO EKONOMICKÉ DOPADY REALIZÁCIE STRATÉGIE

ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU

Cestovný ruch patrí medzi tie odvetvia národného hospodárstva, ktoré môžu pozitívne ovplyvniť ekonomiku regiónu. Závisí to predovšetkým od dvoch faktorov:

a) ochoty investovať do jeho rozvoja,

b) schopnosti zodpovedných pracovníkov využiť existujúci ľudský, prírodný a kultúrny potenciál regiónu pre rozvoj cestovného ruchu.

2.4.1 Investície do rozvoja cestovného ruchu

Investície umožňujú vytvoriť hmotné (materiálne) podmienky pre jeho rozvoj. V značnej miere ovplyvňujú aj konečnú kvalitu produktu cestovného ruchu. Exaktné vyčíslenie ich objemu si však vyžaduje spracovanie feasibility study (štúdie uskutočniteľnosti) a v spolupráci s projektantom stanoviť predpokladané investičné náklady. Pritom je tiež potrebné vychádzať z údajov akou formou bude daná investícia financovaná (vlastné zdroje, úver, ich vzájomný pomer ap.). Keďže to však prekračuje rozsah a možnosti tejto štúdie, zameriame sa len na definovanie hlavných smerov investovania do materiálno-technickej základne cestovného ruchu v regióne Horná Nitra.

Hlavné investície do cestovného ruchu by mali na základe doterajších prieskumov smerovať do týchto oblastí:

- rozšírenie a skvalitnenie ubytovacích a stravovacích zariadení vo vybraných strediskách cestovného ruchu,
- zlepšenie podmienok pre poskytovanie doplnkových služieb,
- zlepšenie životných podmienok pre domácich obyvateľov a podmienok pre návštevníkov.

Ubytovacie a stravovacie zariadenia

Investície do ubytovacích a stravovacích zariadení majú byť zamerané na rozšírenie kapacity ubytovacích zariadení v meste Bojnice, ktorých je najmä v letnej sezóne nedostatok. Zároveň by sa mala zlepšiť štruktúra a kvalita ubytovacích a stravovacích zariadení, vo vybraných strediskách cestovného ruchu v regióne. Týka sa to predovšetkým nevyhovujúcich ubytovacích zariadení (najmä unimobuniek) v ATC v Chalmovej a Nitrianskom Rudne.

Veľký potenciál je aj v oblasti ubytovania v súkromí a v rámci vidieckeho cestovného ruchu. Napr. rozšírenie ubytovacej kapacity o 500 lôžok by znamenalo v regióne zvýšenie tržieb o cca 45 mil Sk, z čoho na poplatkoch za ubytovanie a poplatku z predaja alkoholických nápojov a tabakových výrobkov môžu samosprávy získať ďalších cca 1 200 000 Sk.

Zlepšenie kvality poskytovaných služieb spôsobí, že do regiónu bude chodiť čoraz častejšie aj klientela, ktorá bude disponovať vyššími príjmami ako je tomu doteraz. To by malo ďalší priaznivý dopad na celkové výdavky návštevníkov a pre región vyššie príjmy, najmä z kúpeľných a rekreačných poplatkov a poplatkov za predaj tabakových výrobkov a alkoholických nápojov.

Investície do skvalitnenia a rozšírenia doplnkových služieb

Ide o investície do vytvárania hmotných predpokladov pre realizáciu vybraných doplnkových športovo-rekreačných aktivít ako sú:

- pešia turistika
- zjazdové a bežecké lyžovanie
- cykloturistika
- ostatné aktivity (pobyt pri vode).

Časť investícií do týchto oblastí (pešia turistika, cykloturistika) neprináša priamy zisk, preto nie je možné vyčíslieť ich konkrétny prínos v hodnotových ukazovateľoch.

Významnou mierou sa však na zvýšení príjmov z cestovného ruchu môžu podieľať v zimnej sezóne osobné horské

dopravné zariadenia, ktorých súčasná štruktúra je nevyhovujúca a kapacita často nepostačujúca.

Celoročne sa môže na zvyšovaní príjmov z cestovného ruchu podieľať najmä navrhovaný aquapark. Pre porovnanie, termálne kúpalisko Čajka, ktoré je otvorené len v letnej sezóne, dosahuje ročné tržby 3 mil. Sk. Pritom aquapark poskytne širšiu ponuku atraktivít (čo sa prejaví v cene vstupného) a bude využitý celoročne. To prispeje tiež k lepšiemu celoročnému využitiu ubytovacích a stravovacích zariadení a zvýšeniu ich tržieb.

Investície do zlepšenia životných podmienok obyvateľov a návštevníkov regiónu

Znovu ide o investície, ktoré sú len sčasti ekonomicky priamo návratné a ziskové. Podstatná časť z nich bude mať len sprostredkovaný, resp. mimoekonomický vplyv na rozvoj regiónu. Tieto investície by mali smerovať hlavne do oblastí:

- vytvorenie pešej zóny v meste Bojnice,
- zlepšenie dopravnej dostupnosti mesta Bojnice,
- zveľadenie životného prostredia,
- zlepšenie podmienok pre kultúru a využitie voľného času.

Nevyhovujúca dopravná dostupnosť mesta Bojnice, keď značná časť návštevníkov prechádza cez mesto Prievidza, komplikuje situáciu v meste Prievidza nielen návštevníkom, ale aj domácemu obyvateľstvu.

Kvalitné životné prostredie nepožadujú len návštevníci regiónu, ale aj miestne obyvateľstvo. Týka sa to najmä údržby kultúrnych a historických pamiatok, čistoty a hygieny v mestách a obciach a tiež v zariadeniach cestovného ruchu.

Problémom najmä Bojníc, ako najnavštevovanejšieho strediska cestovného ruchu je, že v prípade nepriaznivého počasia je značný odliv návštevníkov. Okrem prehliadky zámku nie je v tomto prípade možnosť vykonávať iné aktivity. Z toho dôvodu je potrebné ponúknuť ďalšie možnosti, ktoré zabezpečia dlhodobejší pobyt návštevníkov v meste, ale aj v regióne (navrhované banícke múzeum, krytý aquapark ap.).

2.42 Ekonomický prínos cestovného ruchu na príklade mesta Bojnice

Ekonomický prínos cestovného ruchu môžeme dokumentovať na príklade mesta Bojnice. Priame príjmy z cestovného ruchu v meste tvoria:

- a) tržby termálneho kúpaliska Čajka (vo vlastníctve mesta),
- b) tržby za parkovanie v meste (podstatná časť),
- c) kúpeľný poplatok,
- d) poplatok z predaja alkoholických nápojov a tabakových výrobkov.

Tržby termálneho kúpaliska Čajka predstavujú nasledovné hodnoty:

Tab. 9

Prehľad tržieb letného kúpaliska Čajka za roky 1999-2001 v Sk

Rok	Máj	Jún	Júl	August	September	CELKOM
1999	43 825	284 085	1 147 222	619 427	0	2 094 559
2000	107 792	667 875	360 621	1 461 823	0	2 598 111
2001	35 786	92 356	1 165 300	1 639 679	0	2 933 121

Tržby za parkovanie v meste sa nám nepodarilo zistiť (neboli nám poskytnuté údaje).

Kúpeľný poplatok a poplatok z predaja alkoholických nápojov a tabakových výrobkov v meste Bojnice dosiahol v rokoch 1999-2001 nasledovné hodnoty:

Tab. 10

Prehľad o výške kúpeľného poplatku a poplatku z predaja alkoholických nápojov a tabakových výrobkov v meste Bojnice v Sk

Mesiac	Kúpeľný poplatok		Poplatok z predaja al. a tab. vyr.			
	1999	2000	2001	1999	2000	2001
01	28 272	47 610	43 410	113 567,70	66 322	86 574
02	3 876	83 515	98 340	109 187,30	94 955	96 717
03	6 402	85 626	106 825	99 231	105 311	85 153
04	48 985	72 242	66 915	101 880	72 400	82 966
05	6 360	89 988	121 695	105 369	102 026	124 974
06	12 347	138 179	95 680	111 704	86 923	126 679
07	82 180	118 088	119 210	103 990	106 549	110 687
08	35 018	145 797	138 240	138 404	110 083	158 060

09	34 604	123 013	125 090	123 675	104 345	122 386
10	73 261	92 573	120 170	89 563	94 307	124 450
11	18 984	124 159	131 110	88 527	126 337	69 001
12	50 046	111 853	107 755	135 396	57 136	133 162
SPOLU	400 335	1 232 643	1 174 440	1 320 484	1 126 694	1 320 809

Tab. 11

Prehľad o platiteľoch a výške kúpeľného poplatku v meste Bojnice

Rok	1999	2000	2001			
Počet platiteľov poplatkov			66	70	61	
Výška KP v jednotlivých rokoch v Sk			400 335	1 232 643	1 174 440	
Sadzba poplatku	6,- Sk za osobu/deň od 1. 5. - 30. 9.3,- Sk za osobu/deň od 1. 10 - 30. 4.			15,- Sk za osobu/deň		

Tab. 12

Prehľad o platiteľoch a výške poplatku za predaj alkoholických nápojov a tabakových výrobkov v meste Bojnice

Rok	1999	2000	2001			
Počet platiteľov poplatkov			73	68	66	
Výška poplatku v jednotlivých rokoch v Sk			1 320 484	1 126 694	1 320 809	
Sadzba poplatku	10 % z predajnej ceny			10 % z predajnej ceny		

Tab. 13

Sumarizácia príjmov MsÚ Bojnice

v Sk

Druh poplatku	1999	2000	2001			
Tržby termálneho kúpaliskaParkovnéKúpeľný poplatokPoplatok z predaja alkoholických a tabakových výrobkov	2 094 559,-	400 335,-	1 320 484,-	2 598 111,-	1 232 643,-	1 126 694,-
SPOLU	3 815 378,-	4 957 448,-	5 428 370,-			

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že mesto Bojnice má len z cestovného ruchu priame príjmy takmer 5,5 mil. Sk ročne, pričom nie sú tu zahrnuté tržby z parkovísk, rezervy sú aj u poplatkov z ubytovania v súkromí, v odvodoch poplatkov za predaj alkoholických nápojov a tabakových výrobkov. Nie je tiež zohľadnený podiel zamestnanosti v cestovnom ruchu a ďalšie faktory.

3. NÁVRH OPATRENÍ NA REALIZÁCIU STRATÉGIE ROZVOJA

CESTOVNÉHO RUCHU

Realizácia navrhovanej stratégie rozvoja cestovného ruchu v regióne Horná Nitra nie je možná, ak sa nevytvoria aj zodpovedajúce hmotné, organizačné a personálne predpoklady, ktoré zabezpečia predovšetkým koordinovanú spoluprácu subjektov cestovného ruchu, ako aj ďalších zainteresovaných orgánov a organizácií a tiež vytvoria podmienky pre kvalitné poskytovanie služieb cestovného ruchu.

S tým úzko súvisí finančné zabezpečenie, t.j. získanie dostatočného množstva finančných prostriedkov pre realizáciu plánovaných zámerov.

3.1 OPATRENIA INVESTIČNO-TECHNICKÉHO CHARAKTERU

Rozvoj cestovného ruchu v regióne Horná Nitra si bude vyžadovať nemalé investície. V tejto časti štúdie sa zameriame len na vybrané oblasti, ktorých rozvoj by priniesol ďalší ekonomický prínos z cestovného ruchu pre región.

Dopravná infraštruktúra

Z hľadiska cestovného ruchu sú v oblasti dopravnej infraštruktúry aktuálne najmä tieto dve investičné

aktivity:

- dopravné napojenie mesta Bojnice a vytvorenie pešej zóny
- rekonštrukcia a modernizácia vlakovej a autobusovej stanice v Prievidzi

- dopravné napojenie Bojníc a vytvorenie pešej zóny

Súčasný dopravný napojenie mesta Bojnice na cestné komunikácie v smere od Trenčína a Žiaru nad Hronom je nevyhovujúce. Problém spočíva v nízkej priechodnosti komunikácií, množstva križovatiek, ale aj v nedostatočnom značení. V čase zvýšenej návštevnosti dochádza k vytváraniu dlhých kolón áut pred križovatkami. Z uvedeného dôvodu je potrebné:

- v prvej etape predovšetkým zlepšiť značenie pri ceste od odbočky z hlavnej cesty Žiar nad Hronom - Nováky až po Bojnice,

- v druhej etape vybudovať od tejto cesty samostatnú komunikáciu s priamym napojením na Bojnice.

Odľahčí sa tým vnútmestská doprava v Prievidzi a zjednoduší sa orientácia pre návštevníkov mesta Bojnice.

Z hľadiska cestovného ruchu by bolo vhodné vytvoriť na námestí v Bojniciach pešiu zónu. Vytvoril by sa tým priestor, najmä v letnej sezóne, pre voľnejší pohyb ľudí, umožnilo by to odstrániť existujúce neestetické železné zábradlie okolo parku, rozšíriť posedenie na terasách pred pohostinskými zariadeniami. Vyžaduje si to ale vyriešenie presmerovania dopravy (individuálnej i mestskej) a vytvorenie ďalších parkovacích plôch v uliciach na prístupe k námestiu.

Podobné opatrenia sa realizovali vo viacerých väčších i menších mestách na Slovensku a napriek počiatočnému odmietaniu zo strany miestneho obyvateľstva a podnikateľov, po realizácii sa tieto opatrenia ukázali ako pozitívum a to ako pre domácich obyvateľov tak aj účastníkov cestovného ruchu.

b) rekonštrukcia a modernizácia vlakovej a autobusovej stanice v Prievidzi

Návštevníci regiónu využívajú na dopravu vlakovú a autobusové spojenie. Predpokladaný zvýšený nárast návštevníkov v budúcnosti, ako aj zvýšené nároky na kvalitu poskytovaných služieb si vyžadujú, aby sa tomu prispôbila aj dopravná infraštruktúra, najmä zariadenia, ktoré priamo využívajú návštevníci. Z uvedeného dôvodu bude potrebné zlepšiť podmienky pre cestujúcich aj rekonštrukciou a modernizáciou vlakovej a autobusovej stanice.

Vybudovanie nových atrakcií pre návštevníkov (Banské múzeum)

Ako vyplynulo z analýzy podmienok rozvoja cestovného ruchu, región nedostatočne využíva najmä tradície baníctva na Hornej Nitre. Priblíženie tejto tradície návštevníkom regiónu, ako aj zoznámenie sa so súčasným spôsobom ťažby hnedého uhlia, by umožnilo zriadenie banského múzea.

Expozícia by mala obsahovať prezentáciu nielen histórie, ale aj vývoja banskej technológie

Múzeum by mohlo byť lokalizované vo vstupných priestoroch buď do bane v Handlovej alebo do bane Cígeľ. Ide o relatívne veľké administratívne budovy, ktoré by sa v prípade vhodnej rekonštrukcie dali využiť aj na priestory múzea. Výhodou tejto lokalizácie múzea je možnosť spojiť prehliadku múzea s návštevou bane.

Expozícia múzea by mala byť doplnená audiovizuálnou prezentáciou súčasnej ťažby uhlia, vrátane ukážky prehliadky bane tak, aby návštevník vedel, čo ho v prípade záujmu o prehliadku bane očakáva. Prezentácia by mala byť nielen v slovenskom, ale aj v nemeckom, anglickom, ruskom a maďarskom jazyku.

Prehliadka by bola určená pre tých, ktorí chcú zažiť malé dobrodružstvo pri ťabaní, pričom by bola určená pre zdravých návštevníkov starších ako 15 rokov. Prehliadka by sa musela začať vstupným školením o bezpečnosti a oboznámením sa s obsluhou samozáchranného dýchacieho prístroja, ako aj so zásadami bezpečného pohybu v bani. Návštevníci by mali k dispozícii šatňu s uzamykateľnými skrinkami a pripravený banícky oblek a gumenné čizmy. Súčasťou výbavy by bola prilba s čelným osvetlením. Návštevníci by dostali výstroj na základe podpisu a dostali by aj tradičnú plechovú známku s číslom. Pre pravidelné prehliadky bane by boli presne určené dni v týždni a hodiny tak, aby prehliadka čo najmenej narúšala prevádzku bane. Exkurzie by boli určené pre obmedzený počet návštevníkov a sprevádzal by ich pracovník bane, ktorý má dlhoročné skúsenosti z práce v bani. Pri prehliadke je tiež treba neustále upozorňovať návštevníkov na nebezpečné miesta tak, aby sa možnosť úrazu eliminovala na najnižšiu možnú mieru.

Návštevníkom bane by mohla byť ponúkaná doplnková služba a to fotenie v priestoroch bane.

Športovo-rekreačná a ostatná vybavenosť

Nároky na športovo-rekreačnú vybavenosť neustále rastú. Tieto zariadenia patria medzi hlavné atraktivity, ktoré priťahujú návštevníkov do regiónu (popri kultúrno-historickom potenciáli).

Investície z hľadiska športovo-rekreačnej a ostatnej vybavenosti by sa mali zamerať na nasledovné oblasti:

- a) dobudovanie existujúcich stredísk cestovného ruchu pri vode, resp. rozšírenie ponuky o nové strediská
- b) dokončenie zimných stredísk cestovného ruchu,
- c) rozšírenie možnosti pre cykloturistiku a kolieskové korčuľovanie.

Dobudovanie areálu termálneho kúpaliska Chalmová

Pre zvýšenie úrovne poskytovaných služieb v areáli termálneho kúpaliska je potrebné zamerať sa na tieto hlavné oblasti:

- a) vybudovanie zodpovedajúcej ubytovacej kapacity, ktorá zabezpečí:
 - vyššie tržby areálu z ubytovacích služieb,
 - vyššie využitie termálnych kúpalísk počas týždňa a sčasti v predsezónnom a posezónnom období,
- b) rekonštrukciu pôvodného objektu krytých bazénov.

Vybudovanie zodpovedajúcej ubytovacej kapacity znamená náhradu existujúcich unimobuniiek, bungalovmi vyššieho štandardu s kuchynkou a kompletným hygienickým zariadením. Ďalej by bolo vhodné po vyriešení majetkovo-právnych vzťahov medzi obcou a terajším vlastníkom reedukačného ústavu pre mladistvých sídliačov v kaštieli s rozsiahlym parkom, zriadiť v ňom apartmánový hotel pre solventnú domácu a zahraničnú klientelu so širokou paletou doplnkových služieb a vhodným prepojením na areál termálneho kúpaliska

Ďalej je potrebné pokračovať v rekonštrukcii objektu krytých bazénov. Predovšetkým je to prestavba strechy nad krytými bazénmi (strecha zateká a tiež nespĺňa estetické hľadisko) a ďalej rozšírenie zadnej časti objektu o manglovňu a vybudovanie ubytovacích kapacít nad krytými bazénmi.